

Stenografični zapisnik

sedme seje

deželnega zbora kranjskega

v Ljubljani

dne 7. aprila 1899.

Navzoči: Prvosednik: Deželni glavar Oton pl. Detela.
— Vladni zastopnik: c. kr. deželni predsednik ekscelenca baron Viktor Hein in c. kr. deželne vlade tajnik Viljem Haas. — Vsi člani razun: knezoškof dr. Anton Bonaventura Jeglič, Alojzij Loy, Anton Ulm. — Zapisnikar: Deželni tajnik Jožef Pfeifer.

Dnevni red:

1. Branje zapisnika VI. deželnozborske seje dne 5. aprila 1899. l.
2. Naznanila deželnozborskega predsedstva.
3. Priloga 43. Poročilo deželnega odbora o preskrbljenju Suhe Krajine s pitno vodo.
4. Ustno poročilo upravnega odseka o § 3, A, letnega poročila: Deželna kultura.
5. Ustno poročilo finančnega odseka o proračunu učiteljskega pokojninskega zaklada za leto 1899. (k prilogi 20.) ter o dotičnih peticijah.
6. Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu deželnega zaklada za leto 1897. (k prilogi 25.).
7. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji mlekarke zadruge v Vrbiči za podporo.
8. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji posestnikov iz Novovasi pri Žireh za podporo za popravo občinske poti po račevski dolini.
9. Ustno poročilo upravnega odseka glede ustanovitve občinskih posreovalnih uradov (k prilogi 6.).
10. Ustno poročilo upravnega odseka o samostalnem predlogu gospoda poslanca Ivana Hribarja glede podaljšanja veljavnosti nekaterih določeb zakona z dne 23. junija 1895, drž. zak. št. 88. (k prilogi 38.).
11. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani za odstranitev nekaterih nedostatkov v pravnih razmerah kranjskega učiteljstva.
12. Ustno poročilo upravnega odseka o § 3., B, letnega poročila: Agrarne razmere.
13. Ustno poročilo finančnega odseka o peticijah, in sicer:
 - a) Blandine pl. Gariboldi za zvišanje miloščine;
 - b) Marije Androjna, vdove deželnega pomočnega uradnika, za dovolitev miloščine;
 - c) upravnega sveta Elizabetine otroške bolnišnice v Ljubljani za dovolitev podpore za daljna tri leta.

Stenographischer Bericht

der siebenten Sitzung

des krainischen Landtages

in Laibach

am 7. April 1899.

Anwesende: Vorsitzender: Landeshauptmann Otto von Detela. — Regierungsvertreter: k. k. Landespräsident Excellenz Victor Freiherr von Hein und k. k. Landesregierungssecretär Wilhelm Haas. — Sämmtliche Mitglieder mit Ausnahme von: Fürstbischof Dr. Anton Bonaventura Jeglič, Alois Loy, Anton Ulm. — Schriftführer: Landtschaftssecretär Josef Pfeifer.

Tagesordnung:

1. Lesung des Protokolls der VI. Landtagsitzung vom 5. April 1899.
2. Mittheilungen des Landtagspräsidiums.
3. Beilage 43. Bericht des Landesausschusses, betreffend die Versorgung von Dürrenkrain mit Trinkwasser.
4. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über § 3, A, des Rechenschaftsberichtes: Landescultur.
5. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Voranschlag des Lehrexensionsfondes für das Jahr 1899 (zur Beilage 20) und über die einschlägigen Petitionen.
6. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Rechnungsabschluss des Landesfondes für das Jahr 1897 (zur Beilage 25).
7. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition der Milchgenossenschaft in Verbiza um Subvention.
8. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition der Insassen von Meudorf bei Sairach um Subvention behufs Herstellung eines Gemeindeweges im Raitschvathale.
9. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses betreffs Einführung der Gemeindevermittlungsämter (zur Beilage 6).
10. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über den selbstständigen Antrag des Herrn Abgeordneten Ivan Hribar, betreffend die Verlängerung der Wirksamkeit einiger Bestimmungen des Gesetzes vom 23. Juni 1895, R. G. Bl. Nr. 88 (zur Beilage 38).
11. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition des slovenischen Lehrvereines in Laibach um Abstellung einiger Mängel in den Rechtsverhältnissen der krainischen Lehrerschaft.
12. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über § 3, B, des Rechenschaftsberichtes: Agrarverhältnisse.
13. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über Petitionen, u. zw.:
 - a) der Blandine Edle v. Gariboldi um Erhöhung der Gnadengabe;
 - b) der Maria Androjna, landchaftliche Aushilfsbeamten's-Witwe, um Bewilligung einer Gnadengabe;
 - c) des Verwaltungsrathes des Elisabeth-Kinderspitals in Laibach um Bewilligung der Subvention für die weiteren drei Jahre.

14. Ustno poročilo upravnega odseka o peticijah, in sicer:

- a) slovenskega čebelarskega društva v Ljubljani, da se sklene zakon proti razširjenju čebelne gnjilobe;
- b) okrajno-cestnega odbora v Črnomlju za podržavljenje okrajne ceste Luža-Štrekljevec-Črnomelj in deželne ceste Črnomelj-Vinica;
- c) županste v Krškem, Mokronogu in drugih, da bi Krško meščansko šolo prevzela dežela v oskrbo.

15. Ustno poročilo upravnega odseka o § 6. letnega poročila: Občila.

16. Volitev posebnega odseka devetih članov za pretresovanje vprašanja glede gospodarskih zadrug (konsumnih društev).

Začetek seje ob 10. uri 15 minut dopoldne.

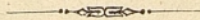
14. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über Petitionen, und zwar:

- a) des slovenischen Bienenvereines in Laibach um Beschließung eines Gesetzes gegen die Verbreitung der Bienenfäulnis;
- b) des Bezirksstrassenauschusses von Tschernembl um Verstaatlichung der Bezirksstraße Luža-Štrekljevec-Tschernembl und der Landesstraße Tschernembl-Weinitz;
- c) der Gemeindeämter in Gurkfeld, Rassenfuß und anderer um Uebernahme der Gurkfelder Bürgerschule in die Verwaltung des Landes.

15. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über § 6 des Rechenschaftsberichtes: Communicationsmittel.

16. Wahl eines Specialauschusses von neun Mitgliedern zur Prüfung der Frage, betreffend die landwirtschaftlichen Genossenschaften (Conjumbereine).

Beginn der Sitzung um 10 Uhr 15 Minuten Vormittag.

Deželni glavar:

Proglašam sklepčnost visoke zbornice in otvarjam sejo.

Prosim gospoda zapisnikarja, da prečita zapisnik zadnje seje.

1. Branje zapisnika VI. deželnozborske seje dne 5. aprila 1899. l.**1. Lesung des Protokolls der VI. Landtags-Sitzung vom 5. April 1899.****Tajnik Pfeifer:**

(Bere zapisnik VI. seje v nemškem jeziku. — Liesst das Protokoll der VI. Sitzung in deutscher Sprache.)

Deželni glavar:

Želi kdo gospodov poslancev kak popravek v ravnokar prečitanem zapisniku?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, izrekam, da je zapisnik zadnje seje potrjen.

2. Naznanila deželnozborskega predsedstva.**2. Mittheilungen des Landtagspräsidenten.****Deželni glavar:**

Izročene so bile sledeče peticije:

Der Landes-Schulrath in Laibach legt vor das Gesuch der Oberlehrerwitwe Theresia Knific um Pensionserhöhung. (Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanz-ausschusse zugewiesen.)

Županstvo Trebelno prosi, da se občinska pot od Trebelnega čez Česnjice do Trebenjske meje in potem proti Poljanam uvrsti med okrajne ceste.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Anna Hofbauer, Landes-Secretärswitwe, bittet um Weiterbelassung der Gnadengabe jährlicher 50 fl.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanz-ausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Jelovšek izročja prošnjo županstva Polhov gradec, da se okrajna cesta Ljubljana-Dobrova-Polhovgradec podaljša kot občinska cesta do sv. Jošta.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Božič izročja prošnjo Ivana Braduž in družnikov iz Jakovice, občine Vrabče, da bi deželni hidrotehnik napravil načrte za vodovod.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Hribar izročja prošnjo kmetijske podružnice v Cerkljah za podporo.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanz-ausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec dr. Majaron izročja prošnjo: Franc Gross, šolski voditelj in nadučitelj v Štrekljevcu, prosi vštevanja 5 let v službeni čas, ki jih je odslužil na Štajerskem.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanz-ausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Pakiž izročja prošnjo slovenskega pevskega društva «Lipa» za podporo.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanz-ausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Božič izročja prošnjo občine Planina pri Vipavi za podporo za zgradbo nove občinske poti od vasi Dolenje do Britih.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanz-ausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Šubic izročja prošnjo Alfonza Pavlin, c. kr. profesorja v Ljubljani, za podporo za izdajo herbarija kranjskih rastlin.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanz-ausschusse zugewiesen.)

Opozarjam gospode poslance, da so se jim danes položila na mizo pravila deželne zavarovalnice za starost. Ker se bo dne 12. aprila vršila o tej stvari enketa, na katero so povabljeni vsi gospodje deželni poslanci, smatral je deželni odbor za važno, da se dotična pravila že sedaj razdele med gospode poslance, da imajo priliko o vsebini se informirati.

Točka:

3. Priloga 43. Poročilo deželnega odbora o preskrbljenju Suhe Krajine s pitno vodo.**3. Beilage 43. Bericht des Landesauschusses, betreffend die Versorgung von Dürrenkrain mit Trinkwasser.**

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanz-ausschusse zugewiesen.)

Na vrsto pride točka:

4. Ustno poročilo upravnega odseka o § 3., A, letnega poročila: Deželna kultura.**4. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über § 3, A, des Rechenschaftsberichtes: Landescultur.**

Splošna razprava je bila zadnjič sklenjena in torej prestopimo sedaj v nadrobno razpravo.

Prosim gospoda poročevalca, da uvede specijalno debato.

Poročevalec Lenarčič:

Ker je letno poročilo deželnega odbora gospodom deželnim poslancem že mnogo časa na razpolaganje, in je torej vsaki izmed njih si lahko ogledal one točke

tega poročila, ki ga zanimajo, bodi mi dovoljeno, da sem v specijalni razpravi § 3. jako kratek in da omenjam le posamezne številke, ne da bi navajal njih vsebino.

Ako bo kdo gospodov poslancev hotel debatirati, naj se oglasi pri dotični številki.

Deželni glavar:

Ako ni ugovora, smatram, da visoka zbornica pri-trjuje temu načinu poročanja.

(Pritrjuje se. — Zustimmung.)

Ako se pri posameznih številkah nihče ne bo oglasil k besedi, smatral bom, da se dotična točka vzame na znanje.

Prosim gospoda poročevalca!

Poročevalec Lenarčič:

Marg. št. 1. razpravlja o hidrografičnem poslu na Kranjskem.

Upravni odsek nima ničesa omeniti in predlagam, da se ta točka vzame na znanje.

(Obvelja. — Angenommen.)

Marg. št. 2. govori o podpori za meteorologična opazovanja na Kranjskem. Glede te točke posvetoval se je upravni odsek in je izvedel od referenta, da se je ob priliki, ko se je melioračni zakon pretresal, črtala postavka v proračunu, ki znaša 100 gld., za podporo za meteorologična opazovanja. Upravni odsek je bil mnenja, da so taka opazovanja jako važna za naše kmetijstvo, in da bi bilo torej umestno, ako bi se mogla ta opazovanja tudi dati na znanje posameznikom, ki se zanje interesujejo. Vsled tega je razmotrival to vprašanje in prišel do zaključka, da naj bi se tisti znesek 100 gld., ki je bil izpuščen iz proračuna deželnokulturnega zaklada, zopet oživil in dal meteorologični centralni postaji na Dunaju s tem pogojem, da svoja izvestja ali vsakdanja opazovanja pošilja našim dnevnikom, tako da je potem mogoče posameznikom, ki se za to interesujejo, pravočasno dobiti one podatke, ki bi utegnili biti zanje interesantni. Vsled tega si usojam v imenu upravnega odseka predlagati:

Visoki deželni zbor skleni:

«Upravni odsek smatra opazovanja koristnim in predlaga, da se zopet oživi prečrtani znesek 100 gld. iz deželno-kulturnega zaklada pod pogojem, da se od strani centralne štacije poroča domačim dnevnikom v svrhu objave opazovanj.»

Prosim, da se ta predlog sprejme.

Deželni glavar:

Ako se nihče ne oglasi — (Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich) — smatram, da je predlog sprejet.

Poročevalec Lenarčič:

Marg. št. 3. poroča nam glede nastavljenja državnega hidrotehnika na Kranjskem. Ta točka je jako važna, ker nam poroča, kako je deželni odbor postopal

za pridobitev državnega hidrotehnika. Zadeva stoji dosedaj ugodno in če se od dežele ne zahteva več nego letni prispevek 800 gld. k potrebsčini 3000 do 3500 gld., kateri prispevek je deželni odbor visoki c. kr. vladi obljubil. Rad priporočam ta sklep deželnega odbora visoki zbornici v potrjenje z nadejo, da potem kmalo dobimo hidrotehnika, kateri se bode imel pečati z gradivom, ki je tako neizmerno narastel in ki bode zahteval ogromnih žrtev od dežele, da bode še v tem zasedanji treba sklepati o tem, od kod naj se nabavijo sredstva za izvršitev vseh zrelih in še nezrelih projektov.

Prosim torej, naj visoka zbornica jemlje št. 3. na znanje, ter pritrdi sklepu deželnega odbora.

Deželni glavar:

Zu diesem Gegenstande hat sich der Herr Abgeordnete v. Lenk das Wort erbeten.

Ich ertheile ihm dasselbe.

Abgeordneter von Lenk:

Hoher Landtag! Ich begrüße freudigst die in Aussicht genommene Ernennung eines Landescultur-Ingenieurs, dem gewiß in diesem Lande ein reiches Feld für sein Wirken geboten sein wird. Wir haben in Bezug auf Verbesserung des Bodens in chemischer und mechanischer Beziehung so viel nachzuholen, so viel zu erreichen, daß allerdings eine einzige technische Kraft, und wenn sie die vorzüglichste wäre, kaum ausreichen dürfte, alles dies zu bewältigen. Mit dieser Ernennung wird eben nur ein Anfang gemacht. Denn eine erspriessliche Thätigkeit seitens des Ingenieurs kann ich mir nur dann denken, wenn ihm auch technische Hilfskräfte zur Seite gestellt werden, so ein Wiesenbaumeister und andere Kräfte, die mit solchen Arbeiten vertraut sind.

Die Aufgabe des Ingenieurs wird zunächst die sein, Anregungen zu geben, Projecte zu entwerfen, Rentabilitätsberechnungen aufzustellen: mit einem Worte, die Bevölkerung auf diesen wichtigen Zweig der Landescultur hinzuweisen und bei der Ausführung von Drainage-Unternehmungen ihr an die Hand zu gehen. Allerdings stehen einer Entwicklung des Meliorationswesens in großem Stile bei uns, wie in Oesterreich überhaupt, ganz bedeutende Hindernisse im Wege, die sich eben leider nicht so leicht beseitigen lassen.

Wir brauchen aber nicht nur technische Kräfte, die eben schwer zu finden sind, sondern auch billiges Geld und gesetzliche Maßnahmen, die die Durchführung von solchen Projecten in absehbarer Zeit ermöglichen sollen.

Wenn die Herren — vielleicht einer oder der andere — je Mitglieder einer Wassergenossenschaft waren, so kennen Sie gewiß die unendlichen Schwierigkeiten, welche der Realisierung eines derartigen Projectes hinderlich im Wege stehen. Nur gar zu oft muß ein glücklich angeregtes und aufgefaßtes Project, bevor es zur endlichen Durchführung kommt, an den Klippen des formellen Verfahrens Schiffbruch leiden. Wir haben so viele Fälle, wo im Laufe der Verhandlungen die Interessenten zurücktraten, daß die Frage ernstliche Erwägung verdiente, wie diesen Uebelständen abgeholfen werden könnte.

In wasserrechtlicher Beziehung haben zunächst die Interessentenkreise sich mit der politischen Behörde ins Ein-

vernehmen zu setzen; diese aber, häufig mit Amtsgeschäften überbürdet, kann der Sache nicht immer sofort nähertreten. Es vergeht die Zeit, es erfolgen häufig Recurse, bis endlich die Anerkennung der Genossenschaft feststeht. Damit jedoch die nun endlich constituirte Genossenschaft von den Vortheilen, welche ihr das Meliorationsgesetz vom Jahre 1884 bietet, Gebrauch machen könne, ist es weiters nothwendig, daß ein Landesgesetz zustandekommt, namentlich bei allen größeren Sachen. So kommt das Project endlich vor den Landtag. Dieser findet in einer, vielmehr auch in der zweiten Session oft kaum Zeit, sich mit dem Gegenstande so eingehend zu befassen, als es die Natur der Sache erheischt. Der Act wird endlich dem Landesauschusse zugewiesen, der das Project zu überprüfen hat. Zu dieser Ueberprüfung gehören wieder culturtechnisch gebildete Kräfte; denn weder der Hydrotechniker, noch die anderen vorhandenen Bauverständigen sind in diesem Falle in der Lage, Correcturen an dem Projecte, welches ja möglicherweise mangelhaft sein kann, vorzunehmen. Ueber diese Klippe ist kaum hinwegzukommen. Doch auch dann, wenn das Landesgesetz endlich die Allerhöchste Sanction erlangt hat, ist noch nicht allem geholfen. Denn schließlich wird das Project im Ackerbauministerium einer neuerlichen Prüfung unterzogen, bevor ein Beitrag des Staates gewährt wird. Wenn endlich auch diese Prüfung — eine neue Leidensstation für das arme Project — glücklich überstanden ist, so sind die Cassen, die Credite des k. k. Ackerbauministeriums häufig erschöpft, das Project wird aus diesem Grunde zurückgestellt und bleibt eventuell wieder einige Jahre unausgeführt. Nach vielen Mühen und Kämpfen wäre nun doch der Beitrag des Landes und des Staates sichergestellt.

Nun kommt ein weiteres Moment. Der Genossenschaftsausschuss hat sich mit den Behörden bezüglich der Bauvergebung ins Einvernehmen zu setzen. Dies muss in den öffentlichen Blättern kundgemacht werden. Ist das geschehen, so kommt dann der Augenblick, der nach meiner Ansicht der schwierigste ist, das Incasso der Interessentenbeiträge. Diese Beträge — beiläufig 30 bis 35% — sind immerhin eine beträchtliche Summe. Einzelne Interessenten haben unter Umständen einen Beitrag freiwillig gezeichnet, den sie nun nach Jahren nicht zahlen können. Es können möglicherweise mittlerweile Elementarereignisse, Todesfälle, Besitzveränderungen eingetreten sein, welche die versprochene Leistung jetzt erschweren, ja unmöglich machen. Kurz es sind da so viele Möglichkeiten ins Auge zu fassen, daß man in dieser Richtung eine rasche Abwicklung und ein sofortiges Hereinbringen der fälligen Beiträge nicht erwarten kann. Das die leidige Geldfrage. Dann aber hängt, wie schon zu Beginn meiner Darlegungen erwähnt, das gesammte Meliorationswesen mit der Organisation des culturtechnischen Dienstes innigst zusammen. Wir bedürfen einer führenden Behörde, welche in der Lage wäre, einerseits ausreichende technische Kräfte zur Verfügung zu stellen und die andererseits in allen Stadien des Meliorationsverfahrens competent wäre.

Ich erlaube mir, zur Illustration des Gesagten einige statistische Daten anzuführen.

Oesterreich, nämlich die diesseitige Reichshälfte, verfügt derzeit — ich glaube, bis 1897 gerechnet — über 78 Culturtechniker auf einer Fläche von 282.907 km², es kommen also auf einen Culturingenieur 3627 km², während Baden mit einer Fläche von 15.000 km² 18 Culturtechniker und

37 Culturaufseher hat, so daß auf eine Fläche von 840 km² ein Techniker entfällt. Mehlich gestaltet sich die Sache in Elsaß-Lothringen und anderen Ländern, wo man längst über einen entsprechenden Stab in dieser Richtung verfügt. Es wird in dieser Beziehung heute hier wohl nur ein schüchternen Schritt gemacht, und brauche ich nicht hinzuzufügen, welche Bedeutung die Melioration von Grund und Boden speciell für unser Land hat. Wir müssen auf denselben Fläche mehr und Besseres zu producieren trachten, was ja leicht möglich wäre. Der Ertrag gestaltet sich nach der Durchführung der Melioration überall außerordentlich günstig; das investierte Capital ist kein verlorenes, sondern findet im Gegentheile eine gute Anlage, so daß man nur wünschen kann, daß möglichst viel auf Verbesserung von Grund und Boden investiert werde. Man berechnet die Kosten der Melioration per Joch beiläufig mit 70 bis 100 fl. Um eine entsprechende Verzinsung dieses Capitals aufzubringen, wurde nun unlängst in Niederösterreich folgender Modus angeregt, der mir der Beachtung wert scheint.

Staat und Land führen über Provocation, aber ohne Belastung des Interessenten, die Melioration gemeinschaftlich durch.

Nach erfolgter Neubonitierung des meliorierten Grundstückes tritt dann eine entsprechende Erhöhung der Grundsteuer ein, wodurch Staat und Land vollauf ihre Rechnung finden. Ein solches Project erfordert aber Aenderungen an dem Reichs-Grundsteuergesetz und überhaupt ein eingehendes Studium. Dieser Frage näher zu treten, wäre Aufgabe der Reichs- und Landesvertretung. Ich begnüge mich heute mit dieser Andeutung.

Mit der Installation des Culturingenieurs ist in der Förderung des Landbaues ein Schritt nach vorwärts geschehen. Ich bitte seine Thätigkeit zu unterstützen. Daß sein Wirken nach jeder Richtung Segen bringe, wünsche ich herzlichst. (Odobranje na desni. — Beifall rechts.)

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

Gospod poslanec Hribar ima besedo.

Poslanec Hribar:

Bil bi, visoka zbornica, veliko rajše čital iz poročila deželnega odbora, da je kulturni inženir že imenovan, kakor pa, da se samo kratko in suho poroča, kakošna pogajanja so se med deželnim odborom in c. kr. deželno vlado vršila. Častiti gospod predgovornik je opozarjal na važnost kulturnih del v naši deželi in je zlasti omenjal, kako velike so težave, predno pride kako tako kulturno delo do izpeljave; težave, ki se pred vsem razvijajo iz vprašanja, kje dobiti potrebnih sredstev. Kakor sedaj vem in čutim, je v tej visoki zbornici nagnjenje, da se tem težavam še letos pride v okom s tem, da se nam ustvari poseben melijoračni fond, ki bo omogočil, že pričeta dela na deželnokulturnem polju kar najhitreje izvršiti. Da je ustanovitev takega fonda silno velike važnosti, temu nikdo ne bode oporekal, in sicer velike važnosti prvič zaradi rednega budgetovanja, drugič pa tudi zaradi tega, da

se čim preje izvedejo že zapričeta izboljševalna in druga javna dela, ki so v resnici zelo potrebna. Vsaj je res, da dežela Kranjska in da ta deželni zastop jako veliko stori na deželnokulturnem polju, vendar pa se vsa dela izvršujejo le polagoma, zaradi tega ker tekoča sredstva ne dopuščajo hitrejšega izvrševanja. Ako se pa posebni melioračni fond ustanovi, se bodo vsa ta dela v doglednem času mogla izvršiti, in na ta način se bode narodno gospodarstvo v deželi naši silno povzdignilo. Zato pa je v očigled temu pričakovanju, katero sem prej izrekel, in nagnjenju, katero je čutili v tej zbornici do ustanovitve melioračnega zaklada, res nujno potrebno, da se kmalu popolni mesto kulturnega inženirja. Pričakujem tega od vlade in apelujem na-njo, da bode vse potrebne korake storila, da se to mesto kar najhitreje izpolni. — Pri tem pa imam še neko željo. Inženir, ki bode imel voditi kulturna dela v naši deželi, mora kolikor toliko poznati razmere v tej deželi, pred vsem pa tudi več bitje jezika velike večine prebivalstva, kajti kdo bolj, kakor kulturni inženir, prihaja neprestano v dotiko s prebivalstvom. Čulo se je, da se je nameravalo namestiti za kulturnega inženirja moža, ki slovenskega jezika ni zmožen, čujem pa tudi, da se je za to mesto oglasila jako sposobna, priznana sposobna tehnična moč, ki bi v vsakem oziru odgovarjala in ki tudi jezik velike večine prebivalstva naše dežele razume. Meni se zdi, da je v takih okolnostih c. kr. vladi že naravnost dano napotilo, kako naj postopa in jaz pričakujem tudi, da bode ona, vse to uvažujoč, pravo zadela in namestila takega inženirja, kakor sem prej pričakovanje izrekel.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

Seine Excellenz der Herr Abgeordnete Baron Schwegel hat das Wort.

Abgeordneter Excellenz Freiherr v. Schwegel:

Die Ausführungen des Herrn Vorredners bieten mir Anlaß zu einer ganz kurzen Bemerkung.

Er hat darauf hingewiesen, daß es dringend wünschenswert sei — hauptsächlich im Interesse einer geordneten Finanzverwaltung des Landes — an die Schaffung eines Meliorationsfondes zu denken und dafür die geeigneten Vorkehrungen zu treffen, die uns über die Schwierigkeiten, welche die Budgetierung in dieser Richtung häufig ergibt, hinauszu helfen können.

Ich kann diese Idee nur auf das lebhafteste begrüßen und möchte dieselbe wärmstens dem hohen Hause zur Beachtung und Berücksichtigung empfehlen.

Wir haben diese Angelegenheit wiederholt besprochen, und auch Beschlüsse des Landtages liegen in dieser Richtung vor, wonach geeignete Berathungen zu pflegen sein werden.

Ich hoffe, es wird möglich sein, in kürzester Zeit diesen Beschlüssen des Landtages, wie den Bedürfnissen, deren Erfüllung von der Einrichtung einer solchen Institution abhängig ist, vollkommen Rechnung zu tragen. Ich setze große Hoffnungen in die Anträge, welche wir gerade von

Seite des Berichterstatters über unser Budget in dieser Richtung zu erwarten haben. Es wird wünschenswert sein, daß diese Angelegenheit noch im Laufe der Session auf die Tagesordnung gestellt werde, um eventuell ernstliche und eingehende Berathungen vor Schluß der Verhandlungen über den Landesfond durchführen zu können.

Nur um die Idee des Meliorationsfondes, die von dem Herrn Vorredner angeregt wurde, aufs wärmste zu empfehlen und in der Ueberzeugung, daß allen Bedürfnissen des Landes: den Agricultur-, den industriellen und anderen Interessen dadurch entsprochen werde, habe ich mir das Wort erbeten, und ich empfehle die Angelegenheit des Meliorationsfondes auf das angelegentlichste.

Deželni glavar:

Če nihče več ne želi besede (Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich), ima besedo gospod poročevalec.

Poročevalec Lenarčič:

Ker o tej točki ni stavljen noben predlog, mi kot poročevalcu ni treba zavzemati nobenega stališča. Omenil sem že v prvotnih opazkah, da bi bilo na melioracijski zaklad misliti, in z veseljem pozdravljam, da se že sedaj govorniki oglašajo, ki se zavzemajo za to važno vprašanje in upam, da pridemo kmalu v položaj, da bomo natančneje o tem sklepali.

Predlagam še enkrat, da se marg. št. 3. vzame na znanje s pristavkom, da se ob enem pritrdi sklepu deželnega odbora glede prispevka 800 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Marg. št. 4. do vštete 28. se bavijo z uravnavo raznih rek in potokov. Izvršenih je 6 del, deloma izvršeno eno delo, stornirani sta 2 deli, za druga dela pa se vrše predpreiskave.

Predlagam, da se vse te točke 4., do 28., vzamejo na znanje.

Deželni glavar:

K točki 17. je za besedo oglašen gospod poslanec dr. Žitnik. Prosim ga, poprijeti besedo.

Poslanec dr. Žitnik:

Potrebno se mi zdi, da pri točki 17. spregovorim par kratkih besed. Ne bom ponavljal vseh razlogov, ki priporočajo uravnavo potoka Mirne. Obravnavalo se je v visoki zbornici od leta 1887. naprej skoraj vsako leto o tem vprašanju. Že leta 1888. v seji dne 23. januarija je visoki deželni zbor sklenil načrt zakona, po katerem naj se ta potok uravna. Toda po dotičnem načrtu je bilo določeno, da udeleženci, to so zemljiški posestniki, tri občine, namreč Mirna, Tržišče in St. Rupert in pa cestni odbor Mokronoški plačajo v ta namen prispevek 42.000 gld. C. kr. poljedelsko ministerstvo samo je leto pozneje izrazilo dvom, ali bi udeleženci pa tudi zmogli ta razmerno visoki prispevek 42.000 gld., in vsled tega je deželni odbor tedaj pričel z udeleženci nove obravnave, pri katerih se je pokazalo, da pač vsi udeleženci jako srčno želijo urav-

navo tega potoka, vendar pa nikakor ne morejo prevzeti te svote 42.000 gld. Leta 1890. — ako se prav s' ominjam — je poljedelsko ministerstvo zopet naznanilo deželnemu odboru, da tudi ono ne more prevzeti 50 % vseh troškov, ki so bili na 140.000 gld. proračunjeni, torej 70.000 gld., in vsled tega je deželni zbor dne 22. novembra 1891 razveljavil prvotni načrt zakona, ker je sam videl in spoznal, da se vsled tega pomisleka poljedelskega ministerstva zanj ne bo dobilo Najvišje potrjenje. Pozneje se je pa ministerstvo vendar udalo in dovolilo kot državni prispevek polovico, to je 50 % troškov, in zato je bil leta 1892. v seji dne 17. marcija sprejet nov načrt zakona, po katerem prevzame država 50 %, udeleženci 20 %, namreč 28.000 gld. namesto prvotnih 42.000 gld. in ostalih 30 % pa dežela. Zakon je bil potrjen, toda pokazale so se, kakor sploh pri velikih delih, zopet nove zapreke. C. kr. poljedelsko ministerstvo je namreč zahtevalo, da se, predno se prične z delom, dožene sigurnost, ali bodo udeleženci tudi v resnici mogli plačati svoj prispevek in na kak način ga bodo plačali, torej da se plačevanje prispevka udeležencev zagotovi, drugič, da se v to svrhu določi konkurenčni kataster in tretjič, da se ustanovi vodna zadruga. To so bile tri zapreke, ki so ovirale, da se to delo do letos ni zapričelo. Potem se je pokazalo še to, da je deželni inženir pri niveliranju pozabil na mostove, katerih je osem. Troški za te mostove bi bili znašali 7200 gld. in prevzeti bi jih bile morale občine Mirna, Tržišče in Št. Rupert, polovico pa cestni okraj Mokronoški. Občine so se temu uprele, češ, da teh troškov ne morejo prevzeti, kar tudi ni čuda, ker so res ubožne. Lansko leto pa je bil deželni zbor toliko dobrohoten, da je v podporo teh občin za napravo mostov dovolil znesek 1450 gld. Sedaj bi bil človek mislil, da je zadnja ovira odstranjena in da bi se bilo že lansko leto moglo pričeti to delo, ker je, kakor deželni odbor poroča, ministerstvo imelo pripravljenih 51.250 gld. in je tudi že deželni zbor bil dovolil znesek 16.000 gld. Toda delo je zopet zaostalo, in sicer, kakor je iz poročila deželnega odbora razvidno, zato, ker je treba generelni načrt v marsikateri črti preurediti vsled spremembe struge in ker tudi podrobni načrti niso gotovi. Ker je pa uravnava jako nujno potrebna — jaz sam sem bil dvakrat priča, ko je ob deževju povodenj skozi vas Mirno pridrla, da niti z vozom ni bilo mogoče skozi — torej si usojam vprašati gospoda poročevalca deželnega odbora v tej zadevi, ali so te ovire že toliko odstranjene, da se bo moglo delo vsaj letos še pričeti, namreč, ali je vodna zadruga že gotova in ali so podrobni načrti že izvršeni. Ker upam, da se je to morda že zgodilo, dovoljujem si staviti nastopno kratko resolucijo:

«Visoka zbornica skleni:

Deželnemu odboru se naroča, naj vse potrebno ukrene, da se uravnava potoka Mirne še letos prične.»

Deželni glavar:

Gospodje, ki podpirajo resolucijo gospoda poslanca dr. Žitnika, izvolijo ustati.

(Se podpre. — Wird unterstützt.)

Resolucija je zadosti podprta in je torej v razpravi.

Besedo ima gospod referent v deželnem odboru, poslanec Povše.

Poslanec Povše:

Ker je gospod predgovornik vprašal me kot referenta v deželnem odboru o tej zadevi za pojasnilo, podam ga takoj in se radujem, da mu morem jako ugodno odgovoriti, in sicer sledeče: Vsi načrti, generelni in podrobni, so od ministerstva odobreni. Prispevek interesentov in cestnega odbora je pravoveljavno zagotovljen in istotako je rešeno vprašanje glede mostov. Kakor sem rekel, so tudi detaljni načrti, ki so potrebovali nad pet mesecev dela enega inženirja, ker je proga 10 km dolga, dogotovljeni in odobreni. Ob enem naznanjam, da je prva poravnava z lastniki mlinov, jezov in sveta, ki se je vršila letos meseca marcija, jako povoljno izšla in da se je svota za odkup za nekaj stotakov znižala, tako da je sedaj tudi ta zapreka, ki je delo najbolj ovirala, prestala. Prav tako navajam, da je za prihodnji mesec, in sicer na dan 23. maja, od c. kr. okrajnega glavarstva razpisana vodopravna razprava in ko bo ta izvršena, ki se bo pa itak lahko mogla vršiti, ker je najtežje vprašanje, namreč odkupi mlinov, jezov in sveta, že srečno in dobrim potom poravnano od komisije deželnega odbora, ne bo zadržka, da se bo formalna razprava od okrajnega glavarstva mogla hitro izvršiti.

Navajam potem gospodu interpelantu, da je deželni odbor tudi že dal nalog vodstvu prisilne delalnice, da bo 50 do 60 prisiljencev delegiralo k temu delu, tako da se gotovo do junija ali julija meseca delo prične in je upati, da se bo do zime vsaj v najtežjih partijah dovršilo. Denar od visokega ministerstva, kakor tudi od dežele, je preskrbljen in kakor se gospod interpelant lahko iz podaljšanih kreditov, katere deželni odbor deželnemu zboru v odobrenje predlaga, prepriča, je dotična svota tudi na razpolago, tako da bo deželni odbor 70.000 do 80.000 gld. v to svrhu imel na disponiranje.

Menim, da bo gospod interpelant s temi pojasnili zadovoljen, ker je stvar zagotovljena, da bo prihodnje leto popolnoma izvedena.

Deželni glavar:

Vprašam gospoda poslanca dr. Žitnika, ali po teh pojasnilih hoče vztrajati pri svojem predlogu, ali ga umakniti?

Poslanec dr. Žitnik:

Umaknem svojo resolucijo.

Deželni glavar:

Torej gospod poslanec dr. Žitnik umakne svojo resolucijo.

Dalje je za besedo oglašen in sicer k marg. št. 28. gospod poslanec Modic.

Poslanec Modic:

V letošnjem letnem poročilu ne nahajam pod nobeno številko poročila glede stanja, v katerem se nahaja vprašanje uravnave vode Pivke. Ker je pa št. 28. zadnja, ki govori o uravnavi potokov in hudournikov, se oglašam pri tej točki za besedo. Že lansko leto sem v tej visoki zbornici kot poročevalec upravnega odseka inel čast staviti resolucijo na prošnjo kmetijske združnice Št. Peter, da naj se pošlje na lice mesta tehnik, da, če mogoče, še letos — namreč lansko leto — napravi načrte in troškovni preudarek ter da deželni odbor v tem zasedanju o stvari poroča. Dovoljujem si torej vprašati za vzroke, zakaj se o tem ni ničesar poročalo. Pa ne samo lansko leto se je sprejela dotična resolucija, ampak tudi že leta 1889., 1891., 1892. in 1895. so bile sklenjene enake resolucije, in ako smem prištevati k tem resolucijam še današnji moj predlog, katerega se bodem drznil staviti, bo jih vseh skupaj šest. Gospoda moja, vem, da deželi primanjkuje tehničnih moči in da ne pade vsa krivda na deželni odbor, ako še ni načrta za uravnavo vode Pivke, vendar pa bi si, ker je bilo o tej stvari v tej visoki zbornici sprejetih že toliko resolucij in je minulo že 11 let, odkar se je vložila za uravnavo vode Pivke prva prošnja, ter so se te prošnje kasneje skoraj leto za letom ponavljale, drznil staviti predlog, ki meri na to, da pridemo vsaj do načrtov, na podlagi katerih nam bo potem mogoče nadalje razpravljati in sklepati v tej zbornici.

Predlog je nastopni:

«Visoka zbornica skleni:

Deželnemu odboru se naroča, da brez vsakega odlašanja odpošlje deželnega inženirja na Notranjsko, da izvrši po deželnem zboru že večkrat naročene poizvedbe in študije o uravnavi Pivke, izdela generalni načrt in stavi v prihodnjem zasedanju svoje konkretne predloge. Ako ne bi mogel odrediti deželnega inženirja, naj najame pomožnega tehnika v to, ter ga plača iz kredita za male vodovode.»

Deželni glavar:

Gospodje, ki podpirajo resolucijo gospoda poslanca, izvolijo ustati.

(Se podpre. — Wird unterstützt.)

Resolucija je zadosti podprta in je torej v razpravi. Želi še kdo besede?

Gospod poslanec Zelen ima besedo.

Poslanec Zelen:

Visoki deželni zbor! Kakor je gospod predgovornik povedal, je deset polnih let že minulo, kar je prišla prva prošnja v to visoko zbornico za uravnavo rečice «Pivke».

Obravnaval je visoki deželni zbor o tem vprašanju leta 1889., 1891., 1892., 1895., 1897. in 1898. in danes, slavna gospoda, bi nam ne bilo o tem vprašanju, katero je gospod deželni odbornik Povše v četrti seji lanskega zasedanja imenoval «naprej se vlečečo morsko kačo»,

skoro nemogoče obravnavati, kajti izginila je ta morska kača vsaj iz letnega poročila, a se ni še potopila v globočino morja, ker jo je moja malenkost potom slavnega upravnega odseka nazaj na površje spravila. A všečno bi bilo pivškimi trpinom, da bi se, pred ko gre v globočino morja, zarila po celej dolgosti pivške doline v tisti z vodo zaliti svet ter provzročila vsaj dva metra globoko in tri metre široko strugo, in na Pivki bi vse ljudstvo, mlado in staro, na kolenih klečč Boga hvalilo za to dobroto in slavni deželni odbor bi bil tega njemu neprijetnega zla, te morske kače rešen. Ta neprijetni predmet je bil tedaj v tekoči dobi tega visokega deželnega zbora že dvakrat v razpravi in vselej je dotični gospod poročevalec priznal, da je slavni upravni odsek popolnoma prepričan, da je uravnava Pivke res važno in pereče vprašanje za prizadete prebivalce in da se nikakor ne dá prikrivati, da je zadnji čas, da se ta uravnava brez vsacega zatiranja na vrsto spravi.

Tudi gospod deželni odbornik Povše je v obeh omenjenih sejah visokega deželnega zbora imenoval uravnavo Pivke kot nujno in upravičeno, a izgovarja slavni deželni odbor s tem, da se zato nič ne zgodi, ker primanjkuje istemu tehničnega osobja. In vsled tega je bil sklep visokega deželnega zbora v prvem kakor drugem letu le problematičen in enak, le izraza sta bila neenaka, a enega pomena; prvi se je glasil «da naj skuša poslati», drugi pa, da naj pošlje, «ako je mogoče», deželni odbor hidrotehnika na lice mesta.

Jaz sem v četrti seji lanskega leta ugovarjal problematičnim nasvetom upravnega odseka, trdeč, «da naj skuša» in «ako je mogoče» sta ne le popolnoma sorodni, marveč sta enega pomena, namreč tega: da se uravnava «Pivke» zavlačuje, ter sem predlagal: visoki deželni zbor skleni, da slavni deželni odbor hidrotehnika na lice «Pivke» neodložljivo v teku leta 1898. pošlje. Moj predlog je padel in predlog slavnega upravnega odseka s problematičnim passusom «ako je mogoče» je bil sprejet.

Deželni glavar:

Gospod poslanec Zelen! Po opravljenem redu je prepovedano, govore čitati. Prosim, da torej to opustite.

Poslanec Zelen:

Pri vseh gospodih vidim to!

Deželni glavar:

Poleg tega je pa stvar že tako jasna, ker se je že tolikokrat razpravljala v deželnem zboru, da je na mestu, razpravo kolikor mogoče okrajšati.

Poslanec Zelen:

(Nadaljuje: — Fortfahrend:)

Gospoda moja! Ko bi vam hotel ponavljati z dokazi bedo pivškega pridnega oratarja, škodo, katero mu voda «Pivka» vsako leto na senošetih in njivah njegovega najplodnejšega polja provzroča, koliko ljudje

trpijo in stradajo, tako da se jih je že veliko v Brazilijo izselilo, da doma gladu ne poginejo, potem bi pač uvideli, da je zadnji čas, da se ta pereča stvar v roke prime in da se, kakor je predlagal tovariš Modic, še letos pošlje hidrotehnik na lice mesta. Naslanjam pa moje priporočilo na besede, katere je gospod poslanec iz središča v predvčerajšnji seji izrekel in sicer, da agrarski zastopniki v tej visoki zbornici vse za svoje volilce dosežejo. Prosim, da se predlog, ki ga je stavil gospod poslanec Modic, sprejeti blagovoli.

Deželni glavar:

Gospod poslanec Povše ima besedo.

Poslanec Povše:

Gospod prijatelj moj Zelen mi bo že odpustil, če mu bom očital, zakaj on ni pogledal v registraturo deželnega odbora, kjer bi bil pod št. 1212. videl pisano uradno to, kar se je s tem nalogom deželnega odbora lanskega leta storilo. Vsaj je vsem gospodom deželnim poslancem na svobodo dano, da z dovoljenjem gospoda deželnega glavarja preiščejo vse akte v registraturi in registratura jih jim gotovo rada da na razpolago. Tam bi bil gospod kolega našel sledeče: Dne 28. januarija 1898 mi je došel kot referentu nalog deželnega zbora, katerega je gospod kolega prebral, in dne 29. januarija, tedaj en dan pozneje, sem jaz sledeče pisal (bere — ličst): «Deželnemu stavbnemu uradu z naročilom, da zanesljivo v letošnjem poletju odpošlje tehnika na Pivko, da ogleda ondotne razmere, ter o tem poroča deželnemu odboru, ki bo nadalje določil, ali se ima načrt takoj izdelati.»

Ta nalog je torej po meni dal deželni odbor deželnemu stavbnemu uradu dne 29. januarija 1898. Stavbni urad je potem dne 22. julija odredil, da to delo prevzame deželni inženir Sbrizaj, toda ta inženir tega ni izvršil, akoravno sem ponovljeno poprašal, kdaj bo šel na Pivko, ker je z drugimi deli bil preobložen. Jaz bi le želel, da bi gospod kolega enkrat poskusil biti referent za deželno kulturo v deželnem odboru (Poslanec dr. Schaffer: — Abgeordneter Dr. Schaffer: «Hoffentlich nicht!» Veselost — Heiterkeit), potem bi on videl, v kakem položaju je referent, če se od vseh strani stavijo zahteve. Prosim ga, naj upošteva pičlo število inženirjev. Nadinženir se bavi s cestami, inženir Klinar z visokimi stavbami in torej ostane meni en inženir in s tem naj čudeže delam. Ako se gospod poslanec hoče potruditi k deželnemu stavbnemu uradu, videl bo tam ležati nad 400 projektov, tičočih se izboljšav zemljišč in vodovodov, in vse to naj eden sam inženir izvrši! Navajam, da je ravno za Mirno se potrebovalo skoraj celo leto enega inženirja, samo za to delo. Človek mora sam videti in prepričati se, da veruje. Jaz sam sem bil nejevoljen, da toliko mesecev nisem dobil podrobnih načrtov za uravnavo Mirne, katere potrebuje okrajno glavarstvo za nadaljevanje svojih naredeb in šel sem vprašat in vprašat in ko sem videl celi kup risanj in računanj vseh natančnih stvari, prepričal sem se, da potrebuje inženir pri vsej marljivosti za tako delo res vsaj pet mesecev.

Gospod kolega bo torej priznal, da referentu več ni bilo mogoče storiti, on je storil svojo dolžnost in odkazal deželnemu stavbnemu uradu, da mora poizvedba na lici mesta tekom poletja izvršiti. In poglejte sredstva, katera ima deželni odbor na razpolago! Ravno glede uravnave Pivke imamo že tri leta nalog, da se odpošlje inženir. Oba gospoda zastopnika Notranjske mi bosta dovolila opomniti, da sem jaz gospoda Hrasky-ta, ki je gotovo poznal deželo, kakor malokdo, precej ko sem prišel v deželni odbor, vprašal, kaj on misli, koliko bo stal celi projekt in odgovoril mi je, da ne malo pod 200.000 gld., vi pa daste deželnemu odboru 20.000 gld. na razpolago za vsa oskrbovanja z vodo in za vse melioracije in sedaj naj potem referent, ko vidi cele kupe vodnjakov in vodovodov, sili inženirja, naj se loti izdelati načrt, ki bo stal vsaj 100.000 gld., če ne 200.000 gld., samo da se potem načrt res napravi, potem pa leta in leta leži, ne da bi se izvedel, in tukaj mi bo vsak pritrtil, če pravim, da je bolje, če se taki dragi načrti odkladajo, kakor pa da se delajo «auf's Lager» (Pritrjevanje — Zustimmung), in potem leta in leta preteko, predno zopet na dan pridejo, kakor načrti za uravnavo vipavskih voda. 10 do 12 let se ni nič storilo in ko je komisija prišla, bili so za nič, ker si je voda Bela že davno bila izbrala drug tok in tako se je letos moralo izdati zopet 3500 gld. za novi načrt, ki se sedaj izdeluje in katerega bo, kakor upam, tekom tega leta izročil gospod Hrasky v končno obravnavo. Ravno to velja glede uravnave Pivke. Jaz bi bil še bolj silil inženirja, da gre na Pivko, ko bi tistega strašila ne bilo, tako pa sem se moral vprašati, ali je služeno s projektom samim in to se ne more drugače, kakor zanikati. Sedaj, ko bo letos junija meseca se pri deželnem stavbnem uradu nastavil adjunkt, mlada tehnična moč in slovenski domačin, ki bo koncem maja ali začetkom junija napravil zadnji državni izpit in kateremu je mesto adjunkta takoj na razpolago in že zagotovljeno, in pa ko je upati, da kmalu dobimo tudi državnega hidrotehnika, nadejati se je, da bo potem mogoče (Poslanec Zelen: — Abgeordneter Zelen: «Mogoče!»), da se uravnava Pivke vzame v poštev, in ker je upati, da visoka zbornica pritrди nasvetu gospoda poslanca Hribarja, da se napravi melioracijski zaklad, bodo tudi potrebna sredstva na razpolago, s katerimi bo mogoče takoj načrte uveljaviti. To sem hotel pojasniti v pomirjenje ne samo gospodov poslancev, ampak tudi prebivalstva na Pivki, za katero sem sam že dolgo želel, da se mu izpolni in uresniči iskrena njegova želja. Torej tekom tega leta bo morda mogoče porabiti za to delo novega adjunkta in potem boste dobili v prihodnjem zasedanju natančne načrte, iz melioracijskega zaklada pa bo mogoče preskrbeti sredstva, da se že enkrat uresniči toliko potrebna uravnava vode Pivke.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand melbet sich.)

Ker ne, — gospod poročevalec?

Poročevalec Lenarčič:

Ker je že gospod referent o deželni kulturi povedal, da je v deželnem odboru namen, poslati hidrotehnika na lice mesta in ker je tudi že skrbjeno za to, da se tak hidrotehnik dobi, se meni vidi, da lahko pritrjujemo predlogu gospoda poslanca Modica, ker s tem bomo le toliko storili, kar je v naši moči. Kako pa naj se pokrijejo troški, ali iz tega ali iz drugega zaklada, o tem govoriti nimam naloga, ampak nalog deželnega odbora bo, da bo skrbel za dotična sredstva, da se bodo troški za študije in načrte pokrili. Ako jih bo zmožel, bo to storil, sicer pa bo prišel s poročilom, da ni mogel. Jaz kot poročevalec se torej strinjam s predlogom glede tega, da se pošlje hidrotehnik na lice mesta, glede sredstev se pa ne morem izreči.

Deželni glavar:

Ker se gospod poročevalec strinja tudi v imenu upravnega odseka z enim delom resolucije gospoda poslanca Modica, smatram, da bi bilo umestno, ako bi se o obeh delih predloga glasovalo v vsakem posebej, namreč najprej o prvi točki, da se pošlje inženir na Pivko in pa o drugi točki, ker se pravi, da naj se eventualno najeti pomožni tehnik plača iz kredita za male vodovode.

(Pritrjuje se. — Zustimmung.)

Ker se visoka zbornica s tem strinja, bomo torej glasovali o vsaki točki posebej.

Prva točka se glasi:

«Deželnemu odboru se naroča, da brez vsakega odlašanja odpošlje deželnega inženirja na Notranjsko, da izvrši po deželnem zboru že večkrat naročene poizvedbe in študije o uravnavi Pivke, izdela generalni načrt in stavi v prihodnjem zasedanju svoje konkretne predloge».

Gospodje, ki se strinjajo s tem delom predloga, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Prvi del predloga je sprejet.

Sedaj pride na vrsto drugi odstavek, ki se glasi: «Ako ne bi mogel odrediti deželnega inženirja, naj najame pomožnega tehnika v to, ter ga plača iz kredita za male vodovode.»

Gospodje, ki pritrjujejo temu odstavku, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Torej je resolucija gospoda poslanca Modica sprejeta vsa.

K marg. št. 26. je oglašen gospod Pakiž, prosim ga, da poprime besedo.

Poslanec Pakiž:

Visoki zbor! Nekakšno težko nalogo imam v svojem zastopstvu in sicer zato, ker se imam potezati na eni strani za odpeljavanje, na drugi strani pa za napeljavanje vode. Marg. št. 28. govori o odpeljavanju vode v Stružki dolini. Sicer je stvar v enem oziru v poročilu precej ugodno naslikana, ali žalibog — izvršilo se ni nič. Rečeno je bilo, da pride gospod gozdni

komisar Puttick že lansko leto spomladi, da bi se dotična dela izvršila in neka svota je tudi že za to preskrbljena. V tem oziru, da se je vsaj nekaj preskrbelo in da se je vsaj toliko doseglo, da pride na znanje, da niso samo pisani raki, ampak jih je nekaj tudi že v koši (Veselost — Heiterfeit), se zahvaljujem, ampak prosil bi pa na vsak način visokorodnega gospoda deželnega predsednika, da bi v imenu slavne vlade delal na to, da bi se izvršilo to odvajanje voda v Stružki dolini, kajti — kakor je prijatelju gospodu sodnemu svetniku Višnikarju dobro znano — ljudje se tamkaj pritožujejo, — ali je kaj resnice na tem, ali ne, ne trdim — da sedaj po odvajanju voda iz Ribniške doline postajajo večje povodnji, ali nastajajo vode v Stružki dolini. Res je, da toliko in tolikokrat na leto voda dolino preplavlja in prebivalcem večinoma vse poljske pridelke vniči. Torej tu bi želel, da bi se ta dela vsaj v teku tega leta izvršila (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: «Vse v teku tega leta!»). Gospod doktor, če je že lansko leto denar pripravljen bil in so se dela imela že lansko leto precej po Velikonoči izvršiti, mislim, da pač nisem presilen. (Veselost. — Heiterfeit.)

Osuševanje imamo pa še v drugem kraju. Gotovo je to, kar sem prej omenil, vse resnica, kdor me pozna, pozna tudi mojo zanesljivost in vsi tovariši so še rekli: istina je, kar govori Pakiž (Živahna veselost — Lebhaftes Heiterfeit), in ravno v tem oziru sem tovariša gospoda Višnikarja na pričo poklical. Pa ravno taka, kakor glede Stružke doline, je stvar glede Loškega potoka. Tudi tam je treba osuševanja. Majhni so troški, ki bi bili potrebni, zagotovljena svotica še ni, ampak silno silno bi bilo potrebno, da se tudi ta zadeva čim preje izvrši. Gospodu tovarišu sodnemu svetniku je znano, da skoraj vsako leto voda v vasi Travnik uniči skoraj vse pridelke. (Poslanec Višnikar: — Abgeordneter Višnikar: «Res je!») Torej na to sem tudi hotel opozoriti in, gospoda moja, sedaj pa še neko drugo stvar. Star pregovor pravi: trkaj in se ti bo odprlo — jaz pa trkam in trkam in se mi neče odpreti. (Živahna veselost. — Lebhaftes Heiterfeit.) Prosim pa, da se moje govorjenje — priprosto je in priprosta je moja pisava — ne bo imenovalo kako klobasanje. (Živahna veselost. — Lebhaftes Heiterfeit.) Torej, gospoda moja, da preidem k stvari: pet ali šest let že se vleče napeljava vode, oziroma stvar glede vodovoda za vasi Sušje, Vinice, Zapotok, Zlatnik, Jurjevico in Breže — mislim, da mi gospod poročevalec ne bo za zlo štel (Poročevalec Lenarčič: — Berichterstatter Lenarčič: «O ne!»), če vzamem, ker sem že pri delu (Živahna veselost — Lebhaftes Heiterfeit), še to stvar, akoravno ne spada pod točko, ki so ravnokar v razpravi. Prosil bi namreč, da bi se vendar tudi ta stvar že enkrat in sicer na vsak način letos rešila, kajti potreba je res velika in ljudstvo je imelo že toliko in toliko ogromnih stroškov za dobavo vode. Zopet pokličem gospoda tovariša Višnikarja na pričo, da je to res. (Poslanec Višnikar: — Abgeordneter Višnikar: «Res je!» — Veselost. — Heiterfeit.) Vasi Vinice, Sušje, Zapotok in Zlatnik so imele že vodovod po lesenih ceveh napeljan. Popravljali so ga Bog ve kolikokrat z velikimi troški, gozda

so veliko uničili po lesenih cevah in ljudstvo je, če ne popolnoma na nič, ob veliko premoženja pa vendar prišlo. Torej to bi prosil, da se ta stvar tudi letos izvrši. Moje mnenje je, da naj bi se prošnje reševale po vrsti (Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: «Kakor hiše v Trstu!»), kakor so vlagane. K omenjenim vsem spadale, oziroma naj bi se pritegnile tudi vasi Breže, Jurjevica in Kot. (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: «Pojdi no stran, Višnikar, da te ne bo zopet na pričo poklical!» Veselost. — Heiterkeit.)

Torej jaz prav toplo priporočam, da bi slavna gospoda pripomogla, da se te želje izpolnijo.

Deželni glavar:

Gospod poslanec Povše ima besedo.

Poslanec Povše:

Prijatelj gospod Pakiž je na pravo adresu se obrnil glede odvajanja preplavnih voda v Stružki dolini. Deželni odbor je vršil svojo dolžnost, kakor se je sam lahko prepričal, ker je ponovljeno vlado prosil, da da izgotoviti to delo, za katero so vsi denarni troški — tudi od dežele — že določeni, navajam pa, da je od centralne vlade došlo poročilo, da se imajo v velikem štilu v zadevi poplavljanja voda izvršiti preiskovanja, ker opravičena so očitanja, da vsled le delnih odvajanj na enem kraju sedaj voda drugod zastaja. Toda v to je treba temeljitega preiskovanja, delo bo stalo veliko tisočakov in deželna vlada je odredila, da se bo letos spomladi vršila posebna komisija, katere se bo tudi deželni odbor udeležil, da preišče vse razmere in v prihodnjem zasedanju poroča o potrebnosti njih saniranja.

Glede vodovoda pa, katerega je gospod poslanec že večkrat urgiral, naj mu služi v vednost, da so ravnokar izdelani ti načrti, in sicer za vodovod Sušje, Zapotok, Vinice in Zlatnik so z vsemi detalji napravljeni s potrebnostjo 27.000 gld. in ker je projektant videl, da bi se vasi Jurjevica in Brežje ne moglo tako lahko priklopiti, napravil je za ti dve vasi posebni načrt, ker se pri tem prihrani nekoliko tisočakov. Tudi to je projektant natanko izdelal in bo stalo 18.000 gld. Če se seštejeta potrebnosti za vasi Sušje, Zlatnik, Zapotok in Vinice in pa za vasi Jurjevica in Breže, znaša to svoto 45.000 gld. Sedaj se bode deželni odbor obrnil na posestnike interesente in gospoda poslanca tamošnjega okraja, naj bodeta tako prijazna, da pregovorita ljudi, da se pravoveljavno zavežejo prevzeti $\frac{1}{4}$ stroškov — jaz bom namreč predlagal 25% — in drugih 25% bo dala dežela in upati je, da bo vlada, kakor drugod, tudi tukaj prispevala 50%. Ako se posreči, tekem pomladi dobiti od interesentov pravoveljavno izjavo, s katero se zavežejo, da prevzamejo $\frac{1}{4}$ stroškov, torej nekaj nad 11.000 gld., bo deželni odbor takoj potem stavil predlog visokemu ministerstvu, da ono prevzame polovico stroškov, to je 22.500 gld., tako da je mogoče, da se jeseni ali vsaj do drugega leta resnost napravi z upeljavo vode za te kraje in da se ta stara kača, ki se že leta in leta vije po obravnavah visoke zbornice, spravi raz tira.

Deželni glavar:

Oglašen je še k besedi gospod poslanec Božič in sicer k marg. št. 19.

Prosim, gospod poslanec Božič!

Poslanec Božič:

Visoka zbornica! Iz marg. št. 19. posnemam, da je vendar enkrat regulacija vipavskih voda prišla v pravi tir, čemur pa se ni čuditi, ako pomislimo, da se je celih 22 let z načrti eksperimentovalo in da smo končno prišli do tega, da moramo zopet takorekoč «ab ovo» pričeti. Jaz mislim, da smemo zdaj opravičeno nado gojiti, da bo načrt, ki je zdaj v delu, tak, da bo mogoče pričeti z njegovo izvršitvijo. Le to pa me zopet skrbi, da ne bi se zadeva iznova zavlekla, kajti zavlačevanje je bilo krivo, da so se do zdaj tisočaki zavrgli, da je par načrtov nerabnih postalo, ker si je voda tekem časa, ko so se načrti študirali, izdelovali, primerjali, odobraval in zopet zametavali, drugo strugo napravila in drug tok odbrala. Tega zavlačevanja se je tudi zdaj še bati. Iz letnega poročila deželnega odbora posnemam, da se je profesor Hraskey zavezal za pavšalno vsoto 3500 gld. izdelati podrobni načrt v dveh izvodih do konec leta 1898. Leto 1898. je že davno minulo, in vendar o načrtu, kolikor je meni znano in kolikor mi je mogel gospod referent v deželnem odboru zaupno povedati, dozdej ni ne duha ne sluha. To je vsekako vznemirljivo in bati se je, da se vsled te graje vredne netočnosti izvršitev projekta zopet za jedno leto zavleče. Nočem v tej zadevi nobenega posebnega predloga staviti, vendar pa mislim, da bi bilo umestno vse storiti, da se nadaljno zavlačevanje zabrani po tej visoki zbornici, ki je opetovano priznala, da je uravnava vipavskih voda med prvimi, in med najnujnejšimi. Naglašati bi hotel končno tudi še to, da so interesentje s tem zavlačevanjem pač tudi sami že dovolj hudo prizadeti. Kakor rečeno, ne mislim staviti nobenega posebnega predloga, prosim pa slavni deželni odbor, da profesorja Hraskega opozori na to, da čim preje izvrši načrte. In s tem sklepam.

Deželni glavar:

Gospod poslanec Povše ima besedo.

Poslanec Povše:

Gospodu poslancu Božiču bodi naznanjeno, da je deželni zbor že to storil, kar on želi. Oglasil se je namreč projektant, da se mu tudi druga polovica honorarja izplača in pri tej priliki je deželni odbor rekel, da po pogojih, sklenjenih med vlado, deželnim odborom in projektantom, to ne more biti, ker si je visoko ministerstvo pridržalo izplačilo druge polovice honorarja za dobo, ko bo vse gotovo, in takrat mu je referent tudi pisal, da prosi nujno, da projekt z 31. decembrom predloži, in ob enem sem mu jaz privatno pisal in ga prosil, da predloži projekt za čas deželnozbornskega zasedanja, da se delo ne zavleče za celo leto in glavna reč pri uravnavi vipavskih voda je, da se bo takoj

delalo po izdelanem načrtu, ker vode niso nikjer tako hudourniške, kakor tam in bi bilo zopet mogoče, da bi si sicer zopet nove struge poiskale. Vse pisanje pa dosedaj še ni nič izdalo in morda bi bilo dobro, da bi gospoda projektanta urgiral kak poslanec, ki je bil ž njim prijatelj. Sicer pa obečam, da mu bom z dovoljenjem gospoda deželnega glavarja še danes in sicer takoj telegrafiral, da naj načrte predloži, kar se je zavezal, že koncem decembra lanskega leta storiti.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne — gospod poročevalec?

Poročevalec Lenarčič:

Ne!

Deželni glavar:

Torej nam je glasovati o predlogu gospoda poročevalca, da se marg. št. 4. do 28. vzamejo na znanje in prosim gospode, ki temu predlogu pritrjujejo, da izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Prosim gospoda poročevalca, da nadaljuje.

Poročevalec Lenarčič:

Marg. št. 29., 30. in 31. posvečene so ljubljanskemu barju, katera zadeva je že tako daleč dospela, da bo kmalu misliti na izvršitev celega dela. Edini zadržek je še, da je pri upravnem sodišču pritožba glede odloka ministerstva. Ko bo dotična zadeva rešena, potem se bo lahko mislilo na daljna pota in bo, mislim, kmalu prišla zadeva do rešitve. Predlagam, da se te marg. št. vzamejo na znanje.

(Obvelja. — Angenommen.)

Št. 32. do 77. razpravljajo o vodovodih, katerih je bilo po poročilu izvršenih

popolnoma	14
v izvršnju so	3
v predpripravah	22
negativen rezultat je poročan o	1
neizvršljiv je	1
začasno odklonjena sta	2
skupaj	43

Nerešenih zadev pa je:

v Črnomaljskem okraju	14
» Kamniškem	4
» Kočevskem	12
» Krškem	3
» Litijskem	2
» Ljubljanskem	3
» Logaškem	3
» Novomeškem	6
» Postojinskem	21
in v Radovljiškem	3

torej skupaj 71

vodovodnih zadev.

Gospoda moja, vodovodne zadeve zavzemajo v razpravah deželnega zbora jako mnogo časa in največjo skrb, rekel bi, vse zbornice. Kar se je v stoletjih zamudilo, hoče se sedaj v enem desetletju popolniti in vsem, ki težko zdihujejo po pitni vodi, naenkrat pomagati. Kakor sem ravno navedel, imamo skupaj še 71 nerešenih projektov. Posamezni prošnjiki, ki so prošnje vložili, bi pač radi imeli, da se vse takoj izvrši, in od strani visoke zbornice je pripravljenost tukaj in od deželnega odbora istotako, ali gradivo je tako veliko, da je nemogoče, naenkrat vsega rešiti, če se tudi deželni odbor drži načela, da se one prošnje, ki so se prej vložile, tudi prej rešijo. Popolnoma strogo se pa ta princip ne da vzdržati, ker je čisto naravno, da se deželni odbor s stavbnim uradom najprej loti onih projektov, ki so nujnejši, in onih, ki so primeroma z manjšimi troški izvedljivi, kakor oni, ki zahtevajo na stotisoče troškov. Bodijo torej gospodje prepričani, da se od strani deželnega odbora hoče storiti vse to, kar je potrebno, da se ugotovi raznim prošnjam, ali kar je nemogoče, je nemogoče, končno pa pridejo vsi projekti na vrsto, katerim se bodo gotovo še drugi pridružili.

Predlagam, da se vzamejo te točke na znanje, da se pa ne vrine kaka zmešnjava, bom vsako številko posebej imenoval, brez da bi navedel vsebino dotičnega odstavka.

Marg. št. 32. naj se vzame na znanje.

(Obvelja. — Angenommen.)

Istotako marg. št. 33.

Deželni glavar:

K tej številki se je oglasil k besedi gospod poslanec dr. Žitnik.

Poslanec dr. Žitnik:

Z ozirom na to, da je ravno danes deželni odbor naznanil, da predloži posebno obširno poročilo glede preskrbljenja Suhe Krajine z vodo, se odpovem za danes besedi, ker bo prilika govoriti v visoki zbornici, kadar pride na dnevni red napovedano poročilo.

Poročevalec Lenarčič:

Predlagam torej, da se marg. št. 33. vzame na znanje.

(Obvelja. — Angenommen.)

Dalje predlagam, da se vzamejo na znanje marg. številke:

(Skliče marg. številke 34. do 43., ki se brez razgovora vzamejo na znanje. — Ruft die Marg.-Nummern 34 bis 43 auf, welche ohne Debatte zur Kenntnis genommen werden.)

Istotako naj se vzame na znanje marg. št. 44.

Deželni glavar:

K tej marg. št. je oglašen za besedo gospod poslanec Modic.

Poslanec Modic:

Visoka zbornica! Pod marg. št. 44. o Metuljskem vodovodu nahajamo poročilo, da se je deželni odbor obrnil s prošnjo na c. kr. deželno vlado za 50% državno podporo, katero naj pri ministerstvu za poljedelstvo izposluje. Prvotni načrti so bili nepopolni, treba jih je bilo kasneje popolniti in s tem se je stvar predolgo zavlekla. Pri spopolnitvi načrtov se je potreščina od 10.000 gld. na 13.000 gld. zvišala, pa prositelji izjavljajo, da so pripravljene prevzeti 20% tudi od te po- višane potreščine. Radi bi bi i delo tudi že pričeli, kajti imajo že obljubljeno 30% deželno podporo, ni- majo pa še zagotovljene državne podpore in zato so me prosili, da stvar po mogočnosti pospešim. Priprav- ljeni so, ako bi se jim državna podpora takoj ne iz- plačala, denar najeti. Vendar je pa, predno se delo prične in predno si denar izposodijo, treba, da imajo zagotovljeno svoto državne podpore in zato si usojam staviti sledečo resolucijo:

«Visoki deželni zbor skleni:

Deželnemu odboru se naroča, da izposluje pri vis. c. kr. ministerstvu za poljedelstvo naglo rešitev prošnje o podpori za vodovod v Metuljah.»

Deželni glavar:

Gospodje, ki podpirajo predlog gospoda poslanca Modica, izvolijo ustati.

(Se podpira. — Wird unterstützt.)

Predlog je zadosti podprt in je torej v razpravi.

Poslanec Povše:

Prosim besede za pojasnilo!

Poročevalec Lenarčič:

Omenjam samo, da je gospod referent deželnega odbora v upravnem odseku povedal, da je od strani vlade že zagotovljena podpora.

Deželni glavar:

Prosim, gospod poročevalec! Gospod poslanec Povše je ravnokar prošil besede. Prosim, gospod poslanec!

Poslanec Povše:

Res je ministerstvo zagotovilo prispevek 50%, toda kakor je znano nekaterim gospodom, je kredit za vodovode v kmetijskem ministerstvu za leti 1899. in 1900. že popolnoma porabljen, tako, da bomo šele leta 1901. zamogli kaj podpore pričakovati od države. Tako je letos ministerstvo za nekatere nujne naprave na prošnjo državnih poslancev dovolilo državni prispevek, ki se pa bo šele v letih 1900. in 1901. izplačeval. Tukaj je Metuljska zadeva pri ministerstvu in ako obvelja ta nalog, ki ga gospod poslanec predlaga, bo deželni odbor se obrnil na vlado, da ona izposluje, da mini- sterstvo, kakor je drugodi že storilo, ako je kredit res ves že porabljen, vsaj načeloma obljubi državni prispe- vek, ki se izplača v prihodnjem letu tako, da bi bilo

mogoče, se z dotičnim podjetnikom poravnati v tem zmislu, da bo plačan dobil delež državne podpore v prihodnjem letu. Tako se je pri drugih podjetjih tudi že dosedaj zgodilo, da so šele v teku dveh let dobili izplačan državni prispevek in jaz bi izrekel željo, da bi visoka vlada upoštevala nujno potrebo, kajti če kaj, je gotovo nujno potreben Metuljski vodovod, in da bi tudi slavna c. kr. deželna vlada z vso vnemo predlog deželnega odbora pri visokem ministerstvu podpirala.

Deželni glavar:

Sedaj bomo glasovali o predlogu poslanca Modica, glede izposlovanja državne podpore za vodovod v Metuljah.

Gospodje, ki pritrjujejo temu predlogu, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Sedaj nam je še glasovati o predlogu upravnega odseka, da se marg. št. 44. vzame na znanje.

Gospodje, ki pritrjujejo temu predlogu, izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Prosim gospoda poročevalca, da nadaljuje.

Poročevalec Lenarčič:

(Skliče marg. št. 45. do 48., ki se brez razgovora vzamejo na znanje. — Ruft die Marg.-Nr. 45 bis 48 auf, welche ohne Debatte zur Kenntnis genommen werden.)

Isto tako predlagam, da se vzame na znanje marg. št. 49., katera razpravlja o Novomeškem vodovodu.

Deželni glavar:

K tej točki se je oglasil za besedo gospod vitez Langer.

Abgeordneter Ritter von Langer:

In der Angelegenheit der Wasserleitung in Rudolfs- wert und Umgebung erlaube ich mir an den Landes- auschuß die Anfrage zu stellen, ob derselbe in der Lage ist, noch in dieser Session eine Vorlage dem Landtage zu unterbreiten, welche den legislativischen Theil dieser An- gelegenheit zum Abschlusse bringt.

Poslanec dr. Tavčar:

Prosim besede, ker hočem staviti poseben predlog!

Nasvetujem namreč, da naj se ta marg. številka za danes odstavi z dnevnega reda in da naj pride v obravnavo takrat, ko deželni odbor še v teku tega zasedanja predloži posebno predlogo glede Novomeškega vodovoda. Dotični operat je v deželnem odboru od deželnega stavbnega urada popolnoma dodelan in stavljeni so od strani deželnega stavbnega urada tudi tako primerni nasveti, da bo mogoče, z delom še letos pričeti. To sem tudi povedal gospodu vitezu Langerju, pa je moral biti nekoliko gluhi, ali pa je pozabil na moje besede. Važno se mi pa zdi, da se stvar z dnev-

nega reda odstavi, ker se na ta način napravi neka presija na deželni odbor, glede katerega se nekoliko bojim, da se ne bo pre naglil. Če se pa sprejme današnji moj predlog, da se točka za danes odstavi z dnevnega reda in da pride v razpravo, kadar predloži deželni odbor nove svoje nasvete, potem je, kakor rečeno, ustvarjena neka dobrodelna, rahla presija, tako da bo moral deželni odbor v kratkem predložiti dotično predlogo. Predložil jo bo pa lahko, ker je vse že od inženirstva lepo načrtano. Zato stavim predlog, da naj se točka danes z dnevnega reda odstavi in da naj pride zopet na dnevni red, ko predloži deželni odbor dotično posebno predlogo o Novomeškem vodovodu.

Deželni glavar:

V prvi vrsti mi je vprašati, ali se predlog gospoda poslanca dr. Tavčarja, da se marg. št. 49. za danes odstavi, podpira. Prosim torej gospode, ki podpirajo ta predlog, da izvolijo ustati.

(Se podpre. — Wird unterstützt.)

Predlog je zadosti podprt. — Izprosil si je besedo gospod poslanec Povše.

Prosim!

Poslanec Povše:

Po parlamentarnem običaju mora sicer predlog, ki meri na to, da se kaka obravnava prekine, brez debate takoj priti na glasovanje, vendar pa moram prositi dovoljenja, da odgovorim gospodu deželnemu odborniku dr. Tavčarju nekoliko kratkih besed. On je prvi, ki je z vso vnemo zasledoval celo delovanje deželnega odbora glede Novomeškega vodovoda, on je imel vsak akt v rokah in videl je, da nikdar niti za en dan nisem jaz zadeve zadržal, ampak tisti dan sem rešil vsak akt, ko mi je bil dodeljen. Če se hoče gospod tovariš prepričati, našel bo tudi, da sem jaz pred Velikonočjo še napisal stavbnemu uradu, da je stvar nujna in da naj se to delo dogotovi do Velikonočnih praznikov. To je bila neka izjema nasproti drugim, tudi nujnim zadevam in — confiteor — protežiral sem nekoliko ravno gospoda tovariša. Da bo pa gospod tovariš in prijatelj vedel, da ni referentu deželnega odbora treba nobene sladke presije, povedano mu bodi, da bi se bila stvar že lahko predložila visokemu deželnemu odboru v rešitev, ako bi akt že nekatere dni slučajno ne ležal ravno na mizi gospoda dr. Tavčarja. (Zivahna veselost. — Lebhaftes Gekichert.) Tiste rahle presije torej ni bilo treba, to mora gospod tovariš sam priznati.

Deželni glavar:

Gospod poslanec vitez Langer ima besedo.

Abgeordneter Ritter v. Langer:

Diese Mittheilungen Dr. Tavčars an mich erfolgten privat; ich habe sie sehr gut verstanden — Dr. Tavčar war so liebenswürdig, mir vernehmlich zu sprechen — und auch nicht vergessen. Es liegt mir aber daran, jene Mittheilung über diese Angelegenheit öffentlich zu vernehmen und deswegen habe ich meine Anfrage gestellt.

Deželni glavar:

Gospod poslanec dr. Tavčar ima besedo.

Poslanec dr. Tavčar:

Moram le prijatelju Povšetu nekaj odgovoriti. On natanko vé, da je stvar že dodelana in da je že bila v seji deželnega odbora, da pa ima še enkrat priti v sejo. Videl sem pa že v dotični prvi seji, da se bo boriti še z marsikaterimi zaprekami, kar je pa naravno, ker bo projekt obilo stal. Na očitanje, kakor da bi bil jaz sam stvar zadržal, ker leži akt na moji mizi, odgovarjam sledeče. Dobil sem pred dvema dnevnoma akt o novomeškem vodovodu, ali v tem aktu je bilo obseženo tudi obširno poročilo deželnega stavbnega urada, katero je vredno, da se prebere in študira. Predvčeranjem in včeraj pa nisem imel časa in zato sem si akt rezerviral, kakor hitro pa gospod glavar skliče sejo deželnega odbora, bo akt na svojem mestu. V tem oziru mi torej gospod poslanec Povše nima ničesar očitati, ker jaz, četudi nisem v deželnem odboru poročevalec o stvari, vendar vedno vse akte od konca do kraja prečitam.

V drugem vzdržujem svoj predlog, da se razprava o marg. št. 49. preloži na tisti dan, ko pride pred deželni zbor posebna predloga o tej zadevi.

Deželni glavar:

Dalje je oglašen k besedi gospod poslanec Pfeifer.

Poslanec Pfeifer:

Ker ima po nasvetu gospoda poslanca za dolenska mesta marg. št. 49. danes izostati iz dnevnega reda, pridržujem si besedo o tej stvari za takrat, ko pride stvar zopet v obravnavo.

Pri tej priliki pa omenim, da pogrešam v letnem poročilu Črmošnjiški vodovod, za katerega je bil projekt že lanskega leta dodelan. Zato si usojam vprašati gospoda referenta deželnega odbora, v katerem štadiju se stvar nahaja, in ali hoče deželni odbor še v tekočem zasedanju v posebni predlogi visokemu deželnemu zboru predložiti to vodovodno zadevo?

Deželni glavar:

Gospod poslanec deželni odbornik Povše ima besedo.

Poslanec Povše:

Na to vprašanje kratko odgovorim, da je županstvo v Črmošnjicah dne 27. julija lanskega leta predložilo operat ali načrt za tamošnji vodovod in referent v deželnem odboru je še tisti dan odkazal stvar deželnemu stavbnemu uradu v poročanje in presojo celega operata, ker deželni odbor prvotnega, od drugih tehnikov napravljenega operata ne more takoj vzeti kot substrat za svoje sklepe, ampak mora vedeti mnenje deželnega stavbnega urada.

Če se pa deželni stavbni urad v tej stvari ni bolj požuril, mi bo gospod poslanec pritrdil, če pravim,

da ta vodovod ne spada v nujne potrebščine, kajti 70 m — to torej vendar ni nobena daljava — 70 m od vasi daleč imajo izvrsten studenec. Torej ako se gre za kraj, ki ima 70 m oddaljen studenec, ko je na stotine vasi v kraškem ozemlju, ki imajo po več ur hoda, da pridejo do vode, potem moram reči, da mora človek kot referent v takih zadevah vendar dvakrat, trikrat akt obrniti in se vprašati, ali je potreba zares tako nujna, da mora siliti deželni stavbni urad, da naj hiti s svojim poročilom in predlogom. Kolikor sem jaz informiran od nekega višjega deželnega uradnika, imajo ljudje tam prav izvrstno vodo in tudi več štirin, tako da torej tukaj ni mogoče navajati argument pomanjkanja vode; oddaljenost 70 m tudi ni tolika, da bi opravičevala nujnost in tretjič je pa svota 9000 gld. pač tolika, da je treba dobro premisliti, ali je za tako malo vasico, ki šteje 21 hiš, opravičen ta izdatek. Vsled tega bo deželni stavbni urad imel preiskati, ali bi se ne dala morda za to vas preskrbeti voda s pomočjo trkača — *Widder* — to je aparata, ki vodo vzdiguje. Če je to mogoče, potem bi se morda s kakimi 2000 gld. dalo doseči, kar vas potrebuje. Iz teh ozirov je opravičeno, ako deželni odbor dosedaj še ni bil v stanu, stopiti pred visoko zbornico s konkretnimi predlogi in ako se tehnik s tem delom ni požuril. Mogoče, ali garantirati za to pa ne morem, da se bo stvar rešila tekom tega leta, tako, da bo deželni odbor v prihodnjem zasedanju visokemu zboru predložiti mogel svoje nasvete, pa meni vsaj se potreba ne zdi tako nujna. (Odobrovanje v središču in na desni. — *Beifall rechts und im Centrum.*)

Deželni glavar:

Zeli še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — *Niemand meldet sich.*)

Ker ne, — gospod poročevalec?

Poročevalec Lenarčič:

Glede predloga gospoda poslanca dr. Tavčarja se izreči, nimam od strani upravnega odseka naloga, ampak ker mislim, da bo zadeva itak še prišla v razpravo in ima odstavljenje te točke samo namen, pospešiti celo stvar, zato se strinjam s tem nasvetom.

Deželni glavar:

Ker se torej tudi gospod poročevalec strinja s predlogom, da se marg. št. 49. za danes izpusti, se ta točka odstavi, ne da bi bilo treba glasovanja.

Prosim gospoda poročevalca, da nadaljuje.

Poročevalec Lenarčič:

(Skliče marg. št. 50.—76., ki se brez razgovora vzamejo na znanje. — *Kuft die Marg.-Nr. 50—76 auf, welche ohne Debatte angenommen werden.*)

Marg. št. 77. govori o projektih, ki so razun v prejšnjih točkah omenjenih še v rešitvi pri deželnem odboru, in naj se vzame na znanje.

Deželni glavar:

K tej točki se je oglasil za besedo gospod poslanec župnik Schweiger.

Poslanec Schweiger:

Vsak belokrajinski rojak bo z veseljem bral stran 58. letnega poročila, ko vidi v marg. št. 77., koliko krajev je v Črnomaljskem okraju, za katere se v deželnem odboru že pripravljajo rešitve vodovodnih vprašanj. Mene to veseli, želim pa in upam, da bo deželni odbor tudi kolikor mogoče pospešil te rešitve in stvari povoljno rešil za naše ljudstvo. Posebno zopet povzdignem svoj glas za tiste vasi, ki leže ob vznožju Gorjancev, ob državni cesti, kjer je res veliko pomanjkanje vode. Opozorim pa deželni odbor pri tej priliki in si usojam seči na št. 39., ki govori o Črnomaljskem vodovodu in sicer na te-le besede:

(Bere: — *Leszt:*)

«Ker pa je letošnja zimo pri Blatniku vode primanjkovalo, treba bode tamkaj za to vodovodno napravo še drugi studenec zajeti. Dotične troške preračunil je deželni stavbinski urad na 6500 gld.»

Tedaj iz tega spoznam, da vode primanjkuje še za Črnomaljsko-Semiški vodovod in da je deželni odbor prisiljen, še nakupiti neki studenec, da bi ustregel potrebi Črnomaljsko-Semiškega vodovoda. Če pa pogledam zopet marg. št. 77. na strani 58., je pa tamkaj več vasi in ena cela občina, ki zopet prosijo za vodo in sicer tako, da se podaljša Črnomaljsko-Semiški vodovod. Tedaj upam, da se bo tudi tem prošnjam danes jutri ustreglo. Ker se pa že sedaj kaže, da vode primanjkuje, kaj pa bo potem, ako se bodo še te vasi sklenile s tem vodovodom. Zato ne stavljam nobenega predloga, ampak opozarjam, naj bo deželni odbor previden (Poslanec Hribar: — *Abgeordneter Hribar: «Vsaj je zmirom previden!»*) in naj pomisli v prihodnjost, ali bo ta studenec tudi za vasi, ki se imajo še priklopiti, zadostoval in ali ne bo kazalo, da se še druge studence ob enem priklopi temu studencu.

Deželni glavar:

Gospod poslanec Povše ima besedo.

Poslanec Povše:

Častitemu gospodu predgovorniku je znano, da letno poročilo deželnega odbora sklepa s koncem meseca septembra. Takrat, lansko leto po leti namreč, je inženir mislil, da bo vode primanjkovalo. Ko se je pa koncem marca meseca letos vršila končna obravnava glede vodopravnih razmer, je bil tudi dotični inženir na lici mesta in se je prepričal, da je z izdatkom 300 gld. mogoče zajeti dotični vrelec, tako da bo popolnoma zadostovalo sedanji vodovodni potrebščini. Res je, da je polno število drugih vasi, ki prosijo, priklopljeni biti vodovodu, in dotični studenec, katerega zajemanje bi stalo 6000 gld., bi zadostoval za vse, kajti letošnja zima je bila suha, kakoršnih malo pomnimo,

in je dokazala, da bo za vse slučaje zadosti vode. Ako bi še višje ležeči studenec zajel, priklopiti bi se dala vodovodu še marsikatera vas. Toda vodovodne cevi do dotičnih vasi bi stale približno 30.000 gld. in moj dobri prijatelj mi bo že odpustil, če pravim, da se mora sedaj deželni odbor pa tudi nekoliko ozirati na druge kraje, ne samo na Črnomaljski okraj. Črnomaljski vodovod stane okroglih 100.000 gld. in sedaj pa je tudi treba, da se tudi na druge kraje vzame ozir, da dobijo pitne vode, sčasoma pa in ko bodo tudi sredstva na razpolago, bo deželni odbor gotovo gledal, da se tudi tem vasem ustreže in da se na vodovod priklopijo, ker so k sreči glavne cevi tako široke v dimenziji, da bodo tudi za večje množine vode zadostovale. Kar letos ne more na vrsto priti, upati je, da se v malo letih izvrši, osobito ako bodo gospodje poslanci poskrbeli za ustanovitev amelioracijskega zaklada, iz katerega bo mogoče zajemati vsa potrebna sredstva.

Deželni glavar:

Der Herr Abgeordnete Dr. Schaffer hat sich zum Worte gemeldet.

Abgeordneter Dr. Schaffer:

Angesichts der ausgedehnten Debatte, deren wir seit geraumer Zeit Zeugen sind, möchte ich mir doch erlauben, eine Bemerkung allgemeiner Natur zu machen, die mir aber in jeder Richtung zum Gegenstande zu gehören scheint.

Von den verschiedensten Seiten sind Wasserleitungs-Projecte empfohlen worden und es wurden zugleich Vorwürfe erhoben gegen den Landesausschuß, gegen das Landesbauamt und andere Factoren, die an der Ausarbeitung dieser Projecte theilhaftig sind.

Der Referent des Landesausschusses in diesen Angelegenheiten hat es verstanden — nach meiner Meinung in vollkommen entsprechender Weise — in jedem Falle darzuthun, daß keine Verzögerung eingetreten ist, sondern daß er im Gegentheil bemüht war, so schnell als möglich diese Angelegenheiten einer günstigen Entscheidung zuzuführen. Ich glaube aber, daß er einen Grund vielleicht noch nicht erwähnt hat, welcher eine Hauptrolle dabei spielt, daß solche Projecte nicht so schnell fortschreiten, als es in den Intentionen der betreffenden Antragsteller oder der geehrten Abgeordneten überhaupt gelegen sein dürfte. Ich bitte, sich gegenwärtig zu halten, daß der Landtag auf diesem Gebiete — ich bitte mir zu gestatten, dies offen auszusprechen — viel zu viel Beschlüsse faßt. Es werden Beschlüsse in Wasserangelegenheiten gefaßt, ohne Rücksicht darauf, was in der gegebenen Zeit in wirtschaftlicher, technischer und finanzieller Beziehung geleistet werden kann. Dann ist es nicht zu wundern, wenn nicht alle Projecte rechtzeitig fertig werden können.

Wenn Ordnung gemacht werden soll, so muß sich der Landtag — davon bin ich überzeugt — in dieser Richtung auf einen ganz anderen Standpunkt stellen, er muß sich einfach einschränken in seinen Beschlüssen und wenn die Angelegenheiten, die jetzt schon im Zuge sind, halbwegs in absehbarer Zeit ihre Erledigung finden sollen, so muß sich der Landtag entschließen, mindestens durch zwei Jahre dem Landesausschusse keine weiteren Aufträge in Wasserangelegenheiten zu geben.

Deželni glavar:

Gospod poslanec dr. Žitnik ima besedo.

Poslanec dr. Žitnik:

Leta 1895. je visoki deželni zbor naročil deželnemu odboru, naj pri prvi priliki pošlje hidrotehnik na Čatež pri Trebnjem, da napravi potrebne poizvedbe glede dobave vode za ta kraj in po mogočnosti naredi načrt za vodovod. Leta 1895. je, kakor znano, potres vsako delo zunaj Ljubljane preprečil in zato se je leta 1896., v seji deželnega zbora z dne 28. januarija, deželnemu odboru zopet naročilo, da pri prvi priliki pošlje hidrotehnik na Čatež, in res je deželni odbor, kakor je poročal, leta 1896. naročil deželnemu inženirju, da gre na Čatež in si ogleda razmere glede dobave vode. To je storil, pa drugega se ni nič zgodilo. Po nekem slučaju namreč so prišli dotični sklepi ad acta. Torej, da se na stvar ne pozabi, predlagam nastopno resolucijo:

«Visoka zbornica skleni:

Deželnemu odboru se naroča, da v smislu sklepa vis. deželnega zbora z dne 28. januarija 1896 ob prvi mogoči priliki pošlje na Čatež pri Trebnjem deželnega hidrotehnik, da izvrši potrebne poizvedbe glede dobave vode in izdelava načrt za vodovod.

Deželni glavar:

Prosim gospode poslance, ki podpirajo resolucijo gospoda poslanca dr. Žitnika, da izvolijo ustati.

(Se podpre. — Wird unterstützt.)

Resolucija je dovolj podprta in pride torej na glasovanje.

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, ima gospod poročevalec besedo.

Poročevalec Lenarčič:

Visoka zbornica! Glede resolucije, katero je stavil gospod poslanec dr. Žitnik in ki gre na to, da se neka zadeva zopet oživi, jaz v tej obliki, kakor je stavljena, nimam ničesar ugovarjati, ker ni rečeno, kdaj naj se odpošlje hidrotehnik, ampak samo, kadar bo prilika dana. Torej priporočam tudi v imenu upravnega odeska, da se pritrđi resoluciji gospoda poslanca dr. Žitnika.

Deželni glavar:

Sedaj prosim glasovati o resoluciji gospoda poslanca dr. Žitnika.

Gospodje, ki ji pritrjujejo, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Dalje se je oglasil k marg. št. 77. za besedo gospod poslanec Božič.

Poslanec Božič:

Visoka zbornica! V dvanajsti seji dne 21. febru-
arija 1898 sem jaz stavil resolucijo, katero je bila
visoka zbornica tudi sprejela, da naj deželni odbor
skrbi za to, da bo deželni hidrotehnik do prihodnjega
zasedanja izdelal načrte za vodovode, odnosno vodnjake
v Predgrizah in v Godoviču v Logaškem okraju ter na
Vipavski Planini, Ustji, Slapu, Podkrajju, Jakovicah,
Selih in za Kale na Nanosu v Postojinskem okraju.

Kakor posnemam iz letnega poročila, je vprašanje
glede naprave vodnjakov v Predgrizah, na Ustji,
Planini, Colu in Podkrajju za to leto ostalo tam, kjer
je bilo. Rad priznavam, da je deželni hidrotehnik z
delom preobložen, vendar pa mislim, da se morejo
ravno naštetih kraji primerjati s Suho Krajino, ker imajo
kraška tla in so vode potrebni, kakor malokje. Nočem
nikomur krivice delati, zlasti pa ne gospodu referentu
v deželnem odboru, ki je bil tako prijazen, da mi je
dal zadevna pojasnila. Vendar pa bi hotel naglašati,
da so ravno naštete vasi krvavo potrebne zdrave pitne
vode, ker morajo dozdej vodo zajemati iz obpornih
luž in obcestnih jarkov; ko se pa ti posušé, morajo
vodo za živino in za kuhanje dovažati po pol ure in
celo eno uro daleč. Vodovodnim napravam za take
kraje se torej ne more odrekat i nujnosti. Drugi kraji
zopet, n. pr. Ustje in Slap, imajo sicer štirne in vod-
njake, toda ti so okuženi, tako da je okrajni zdravnik
zabranil jemati vodo iz dotičnih vodnjakov, ker so se
dvakrat vsled uživanja vode iz teh vodnjakov pojavile
tifozne bolezni. Sploh pa mislim, da ima vsa akcija za
dobavo pitne vode pred vsem kraška tla na umu, tu
pa pred vsem najpotrebnejše kraje, potem manj po-
trebne in končno pridejo šele na vrsto projekti, ki
imajo za cilj dobavo boljše vode za one kraje, katerim
sicer vode ne primanjkuje, ki je pa slaba in nezdrava.
V tem oziru se je pač semertje morebiti nehoté gre-
šilo in bi bilo torej želeti, da bi se v tem pogledu
ustanovil nekakov turnus, katerega bi se bilo držati,
potem bodo pritožbe kmalu odpadle. Ker moja lanska
resolucija ni mnogo ali pa celo nič izdala, usojam si
jo zdaj nekoliko razširjeno ponavljati. (Poslanec Hribar:
— Abgeordneter Hribar: Ne bo zopet nič pomagalo!)
No, potem se bomo pa zopet pripravili!

Priporočam torej, da visoka zbornica sprejme sle-
dečo resolucijo:

«Visoki deželni zbor skleni:

Deželnemu odboru naroča se: 1.) skrbeti za to,
da bode v letu 1899. deželni hidrotehnik gotovo izdelal
načrte za vodovode, oziroma vodnjake ali kapnice na
Ustji, Slapu, Jakovicah, Colu, Podkrajju ter v Godo-
viču in Predgrizah, in 2.) posebno paziti na to, da se
preskrbe s pitno vodo pred vsem najpotrebnejši kraji.»

Deželni glavar:

Gospod poslanec Povše ima besedo.

Poslanec Povše:

Gospodu poslancu Vipavskega okraja bodi pojas-
njeno, da je glede vodovoda za vas Godovič deželni
odbor že dne 18. marca lanskega leta svoja naročila

deželnemu stavbnemu uradu dal. Deželni inženir je bil
v Godoviču in je podal svoje poročilo, na podlagi ka-
terega je razvidno, da bo dotični vodovod stal okroglo
7000 gld. Referent je k temu poročilu zapisal (bere
— liešt):

«Iz razlogov, navedenih od deželnega stavbnega
urada, je ta kraj ozira vreden, da se mu pomore
do zdrave pitne vode. Vendar ima gospod načelnik
stavbnega urada prav, da pride to delo na vrsto,
ko bo gospod Vik dovršil druga mu že naročena
dela.»

To je glede vodovoda v Godoviču in dne 21. sep-
tembra 1898 je deželni odbor sledeče storil (bere:
— liešt):

«Pritrjuje se nasvetu deželnega stavbnega urada,
da gospod inženir Vik pregleda vodne razmere v Pred-
grizah in zadevo naprave kala v Črnem vrhu ter da
o tem poroča» — in navedel sem tudi, da je že leta
1894. bila izročena prošnja in potem l. 1897. se je v
seji z dne 4. februarija izročila deželnemu odboru v
izvršitev z nalogom, da naj o poizvedbah deželnega
inženirja deželnemu zboru poroča. Potem sem dal stvar
deželnemu stavbnemu uradu v strogo izvršitev dotičnih
poizvedeb. Na to sem dobil potem poročilo dotičnega
inženirja gosp. Vika dne 26. oktobra 1898 in moj predlog
v deželnem odboru je bil: «Izdelati načrt za napravo
kala v Črnem vrhu.» Kar se pa ravna za Predgrize,
tisto pa se bo napravilo, ko bo imel inženir opraviti
v Godoviču. Za napravo kala v Črnem vrhu pa, ki
bi stal 2500 gld., sem predlagal 20% deželne pod-
pore, torej 500 gld., 30% bi imeli prevzeti adjacenti
in 50% bi se naprosilo državne podpore. Istotako
sem navajal, da bi bila v veliko korist naprava do-
linske zapore v Karnem Dolu, ki bi stala, po mnenju
inženirja Vika, 200 gld. Deželni stavbni urad pa ima
nalog, da vse te načrte za Predgrize in Godovič dovrši.

Deželni glavar:

Po tem pojasnilu mislim, da bo gospod poslanec
Božič umaknil svoj predlog.

Poslanec Božič:

Umaknem svoj predlog.

Deželni glavar:

Torej nam preostaja samo glasovanje o predlogu
upravnega odseka, da se marg. št. 77. vzame na znanje.
Gospodje, ki pritrjujejo temu predlogu, izvolijo
obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Prosim gospoda poročevalca, da nadaljuje.

Poročevalec Lenarčič:

(Skličé marg. št. 78. do 85., ki se brez razgovora
vzamejo na znanje. — Ruft die Marg. Nr. 78 bis 85 auf,
welche ohne Debatte zur Kenntnis genommen werden.)

Marg. št. 86. razpravlja o kmetijskem kemičnem
poskuševališču in naj se vzame na znanje.

Deželni glavar:

K tej številki se je oglasil k besedi gospod poslanec pl. Lenkh. — Der Herr Abgeordnete v. Lenkh hat das Wort.

Abgeordneter von Lenkh:

Hoher Landtag! Selten hat sich ein junges Institut in so kurzer Zeit so erfreulich entwickelt, wie die chemische Versuchsstation, welche Staat und Land mit nicht unbeträchtlichen Opfern im Laufe des vergangenen Jahres ins Leben gerufen haben. Es liegt uns heute ein erfreulicher Bericht über die Thätigkeit dieser Anstalt vor, welcher ausweist, daß dieselbe von den verschiedensten Kreisen in Anspruch genommen wurde. Es wurden daselbst Untersuchungen angestellt, die jedenfalls den betreffenden Interessenten sehr wertvoll waren.

Wenn ich diesen Ausweis überblicke, so finde ich Ziffern, welche geradezu überraschend sind. Es wurden schon im ersten Vierteljahre, das ist vom 13. August bis 31. December 1898, 100 Proben gemacht, und wie ich erfahren habe, sind vom 1. Jänner bis 1. April d. J. bereits 183 Objecte untersucht worden.

Thatsächlich ist die gegenwärtige Leitung mit Geschäften geradezu überbürdet.

Leider fehlt dieser Anstalt heute noch im gewissen Sinne eine sichere Grundlage, die volle Autorisation. Das Institut ist nämlich heute immer noch lediglich ein privates mit officiellen Anstrich. Und da wäre es, nachdem sich diese Anstalt in so kurzer Zeit so sehr bewährt hat, doch vielleicht in Erwägung zu ziehen, ob nicht das Land eventuell dieselbe übernehmen sollte, was ja schon ursprünglich ins Auge gefaßt war. Aber damals, wo die Situation noch ungeklärt war, wo man nicht wußte, ob die Rentabilität dieses Unternehmens gewährleistet sei, damals waren die Bedenken dagegen vollkommen gerechtfertigt. Heute jedoch liegt der Fall anders. Heute ist ziffermäßig nachgewiesen, daß im vergangenen Jahre die Einnahmen für Analysen bereits 300 fl. ergeben haben, also eine nicht unbedeutende Summe. Das Land hat ja ohnedies einen Beitrag zu leisten und der staatliche Beitrag würde sich von dem Augenblicke an, wo das Unternehmen eine sichere Grundlage gewänne, ebenfalls erhöhen. Auf weitere Vortheile, welche der Anstalt aus der Uebernahme durch das Land erwachsen würden, weist ferner das «Gesetz vom 16. Jänner 1896, betreffend den Verkehr mit Lebensmitteln und einigen Gebrauchsgegenständen», hin, welches im § 25 sagt (bere — liest):

«Von autonomen Körperschaften errichtete Anstalten für die technische Untersuchung von Lebensmitteln und Gebrauchsgegenständen sind hinsichtlich ihres Wirkungskreises den staatlichen gleichzustellen und finden insbesondere rücksichtlich der von solchen Anstalten ausgestellten Befunde und Gutachten die Bestimmungen des § 30 Anwendung, wenn das deren Errichtung und Leitung betreffende Statut den für die staatlichen Anstalten aufgestellten Normen entspricht und von der Regierung unter ausdrücklicher Anerkennung dieser Bestimmung genehmigt wurde».

Daraus ist ersichtlich, wie wünschenswert es wäre, wenn diese Anstalt von einer autonomen Körperschaft übernommen würde. Selbstverständlich wäre es mir noch lieber,

wenn sie verstaatlicht würde; aber dazu ist, glaube ich, wenig Aussicht vorhanden. (Poslanec Povše: — Abg. Povše: «Zakaj ne? V Primorju jo imajo in v Dalmaciji!»)

Ich erlaube mir diesbezüglich einen Antrag zu stellen, welcher dahin lautet (bere — liest):

«Der hohe Landtag wolle beschließen:

Der Landesausschuß werde beauftragt, im Einvernehmen mit der k. k. Regierung die Uebernahme der Versuchsanstalt durch den Staat oder das Land neuerdings in Erwägung zu ziehen und diesbezügliche Anträge zu stellen».

Deželni glavar:

Gospodje, ki podpirajo predlog gospoda poslanca pl. Lenkha, izvolijo ustati.

(Se podpre. — Wird unterstützt.)

Predlog je zadosti podprt in je torej v razpravi. Zeli še kdo besede?

(Nihče se ne oglesi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, ima gospod poročevalec besedo.

Poročevalec Lenarčič:

Zadeva kmetijskega poskuševališča je jako važna in ko se je v tej zbornici prvič razpravljalo, takrat ni bila ne dežela in tudi ne država pripravljena, da bi bila hotela prevzeti dotični zavod na-se, zaradi tega je bilo treba misliti, da se dobi kaka korporacija, ki bi hotela zavod prevzeti in zbirati doneske dežele, države in drugih korporacij, in dobila se je kmetijska družba, ki je prevzela to breme. Predlog častitega tovariša gospoda pl. Lenkha meri na to, da pride zavod v tiste roke, kamor prav za prav pripada. Jaz iz svojega stališča se moram zavzemati za to, da naj pripade v prvi vrsti državi in v drugi vrsti deželi in vsled tega toplo priporočam predlog gospoda poslanca pl. Lenkha, da bi se deželni odbor z visoko vlado dogovoril, in prepričan sem, da pride v tej zadevi do uspeha. Predlagam torej, da se predlog gospoda pl. Lenkha sprejme.

Deželni glavar:

Prosim torej glasovati o resoluciji gospoda poslanca pl. Lenkha.

Gospodje, ki ji pritrjujejo, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Sedaj je še glasovati o predlogu upravnega odseka, da se marg. št. 86. vzame na znanje.

Gospodje, ki temu pritrjujejo, izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Prosim gospoda poročevalca, da nadaljuje.

Poročevalec Lenarčič:

Marg. št. 87. poroča o gospodinjski šoli in naj se vzame na znanje.

(Obvelja. — Angenommen.)

Istotako naj se vzame na znanje marg. št. 88., ki govori o ustanovitvi poljedelske šole na Gorenjskem.

Deželni glavar:

K točki 88. so se oglasili k besedi gospodje poslanci vitez Langer, Povše in Ažman.

Prvi ima torej besedo gospod poslanec vit. Langer.

Abgeordneter Ritter von Langer:

In der dritten Sitzung des Landtages vom 21. Jänner 1898 hat der Landtag folgenden Beschluss gefasst (bere — liest):

«Der Landesauschuss wird beauftragt, die Errichtung einer entsprechenden Ackerbauschule an einem geeigneten Orte in Oberkrain, mit besonderer Berücksichtigung des Obstbaues, der Viehzucht und der Forstwirtschaft, ins Auge zu fassen, darüber die erforderlichen Erhebungen zu pflegen, von der hohen Regierung für die Errichtung und Erhaltung einer solchen Anstalt eine ausgiebige Unterstützung zu erbitten und über den Erfolg seiner Schritte dem hohen Landtage in der nächsten Session Bericht zu erstatten».

Die nächste Session ist die jetzige. Der Bericht des Landesauschusses, den wir hier im Rechenschaftsberichte finden, geht einfach dahin, dass sich der Landesauschuss an die Landwirtschafts-Gesellschaft gewendet hat, ferner dass er die Landwirtschafts-Gesellschaft ersucht hat, auch eine Antwort zu geben. Eine solche ist aber trotzdem nicht erfolgt.

Nachdem jedoch der Beschluss des Landtages vom 21. Jänner 1898 dem Sinne nach nicht dahin geht, die landwirtschaftliche Gesellschaft über diese Frage zu sondieren, sondern vielmehr einen Bericht seitens des Landesauschusses an das hohe Haus gelangen zu lassen, beziehungsweise Anträge zu stellen, so erlaube ich mir, an den Herrn Landesauschuss-Referenten in Landescultur-Angelegenheiten die Frage zu richten, was mit Hinblick darauf, dass der Rechenschaftsbericht des Landesauschusses mit 1. October 1897 abschließt, weiter in dieser Angelegenheit geschehen ist. (Poslanec Povše: — Abg. Povše: «Da stehe ich zu Diensten».)

Poslanec Povše:

Gospod predgovornik sam je povedal, da poročilo, katero imate gospodje poslanci predloženo o delovanju deželnega odbora, sklepa s 30. septembrom. V tej zadevi se je deželni odbor obrnil do kmetijske družbe, kateri se mora vendar priznati, da je kompetentna dajati svoje svete deželnemu odboru kot strokovna korporacija, kakor se vidi, da se n. pr. tudi vlada in ministerstvo v vseh takih vprašanjih obračata do takih strokovnih zastopov, kot na organe, ki so poklicani izražati svoje mnenje. Kmetijska družba je podala svoj odgovor — jaz ne vem vzroka, zakaj, in tudi nisem za to odgovoren — šele meseca oktobra. Gospod tovariš grof Barbo je sam član odbora in vé, da smo tam temeljito debato imeli (Poslanec grof Barbo: — Abgeordneter Graf Barbo: «Nisem bil zraven!»), glavna reč pa je, da se je deželni odbor obrnil tudi do vlade in vlada je marca meseca poslala odgovor in sicer, da ona ni v stanu — to bodi tudi naslednjemu gospodu govorniku v pojasnenje — za napravo s prak-

tičnim gospodarstvom zvezane kmetijske šole, torej z dvema letnikoma urejene gospodarske strokovne šole za Gorenjsko naprosenega izdatnega državnega prispevka toliko k troškom za ustanovitev, kakor za trajno vzdrževanje obljubiti.

Pač pa se je, upošteva je, da uredba kmetijske šole na Grmu potrebam gorenjskega prebivalstva popolnoma ne zadošča, izrekla pripravljeno, dovoliti enkratni primerni ustanovitveni prispevek za kmetijsko šolo, ki bi se ustanovila na Gorenjskem, pa ne kot popolna, ampak kot kmetijska zimska šola, ali kot učilišče, v katerem bi se vsako leto prirejali daljši praktični specialni kurzi zlasti o živinoreji, mlekarstvu, gozdni kulturi in plansarstvu. Nikakor pa se neče zavezati, da bi hotela tudi najmanjši znesek prispevati k vsakoletnim troškom za vzdrževanje. Gotovo bo vsak gospodov poslancev priznal, da od marca meseca sem ni bilo mogoče, da bi bil deželni odbor v tako važni stvari že s konkretnimi predlogi prišel, ker hoče še zaslišati kmetijsko družbo, ali bi se sprijaznila z zimsko šolo. Jaz sam sem že od nekdaj bil mnenja, da bi bila taka zimska šola — Winterackerbauschule — za našo gorenjsko stran popolnoma na svojem mestu, kajti dejansko je, da se je vzlic temu, da se je kmetijska družba soglasno izrekla proti taki šoli, deželni odbor vendar obrnil potom vlade na ministerstvo za tako šolo in v prihodnjem zasedanju hoče predlagati ustanovitev take zimske šole. Da pa more deželni odbor stopiti pred deželni zbor s konkretnimi predlogi, treba mu je pred vsem časa za poizvedovanja in posvetovanja in obrniti se mora tudi na Gorenjsko, da se kje najde na primernem kraju kako primerno posestvo, kjer bi bilo mogoče tako šolo nastaniti. Brez državnega prispevka pa pač ne bo mogoče novega zavoda napraviti in je absolutno računati z izjavo vlade, ki oběca le ustanovitveni prispevek, odreka pa vsakoletno podporo. Na podlagi te informacije bo deželni odbor nadaljeval svoje študije s poklicanimi faktorji in v prihodnjem zasedanju staval svoje konkretne predloge.

Deželni glavar:

Besedo ima sedaj gospod poslanec Ažman.

Poslanec Ažman:

Enako vprašanje, kakor gospod poslanec vit. Langer, hotel sem tudi jaz staviti glede ustanovitve poljedelske šole na Gorenjskem. Izjavo gospoda deželnega odbornika Povšeta jemljem na znanje in mislim, da bo tudi gorenjsko prebivalstvo ž njo zadovoljno. Ravno taka šola z zimskimi tečaji bi bila za naše razmere najbolj prikladna in ako bi se potem dobro obnesla, ali pa če bi se pokazala potreba za ustanovitev popolne kmetijske šole, se bo pozneje še lahko o tem razpravljalo. Za sedaj se pa zadovoljujem z izjavo gospoda deželnega odbornika Povšeta.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

Gospod poslanec grof Barbo ima besedo.

Abgeordneter Graf Barbo:

Nachdem mich der Herr Abg. Povše gleichsam als Zeugen angeführt hat, fühle ich mich berufen, daraufhin einiges zu erklären.

In der betreffenden Sitzung, in welcher, wie ich erst jetzt durch Herrn Abg. Povše erfahren habe, der einstimmige Beschluß gefaßt worden ist, daß einstweilen mit der Ackerbauschule in Stauden das Auskommen zu treffen sei, da nicht die Nothwendigkeit vorhanden wäre, in Oberkrain eine Ackerbauschule zu errichten, in jener Sitzung war ich nicht anwesend; sonst hätte ich jedenfalls gegen einen solchen Beschluß gesprochen und gestimmt.

Das Nothwendigste, was unser Bauernstand erreichen soll, ist nach meiner Ueberzeugung, daß er Fachbildung genießt. Mit vollem Rechte haben die politischen Blätter wiederholt darauf hingewiesen, daß der Bauer Bildung brauche und nur wenn er gründliche Fachbildung erwerbe, imstande sei, den Anforderungen, die heutzutage auch an den Landwirt gestellt werden, zu genügen. Aus diesem Grunde hätte ich ganz gewiß nicht für dieses Gutachten gestimmt, welches im Centralausschusse der Landwirtschafts-Gesellschaft beschloffen wurde.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

Gospod poslanec vitez Langer ima besedo.

Abgeordneter Ritter von Langer:

Der Herr Landesauschußs-Referent war so liebenswürdig, Aufklärungen zu geben über die Frage, welche eben verhandelt wird und dabei hat er, wahrscheinlich im Hinblick auf meine Bemerkung, daß er sich nur an die Landwirtschafts-Gesellschaft gewendet habe, mitgetheilt, diese sei competent mitzusprechen.

Ich habe immer gedacht, daß diese Gesellschaft dem Landesauschußs-Referenten eine angenehme Anlehnung bilde, aber nicht, daß sie competent sei, in Landescultur-Angelegenheiten mitzusprechen. (Poslanec Povše: — Abg. Povše: Dho! — Hab' ich nicht gesagt!) Dies ist meine Auffassung, andere Herren sind vielleicht anderer Meinung. Ich bin, wie gesagt, der Ansicht, daß nirgends die Begründung vorhanden ist, wonach die Landwirtschafts-Gesellschaft competent sei, in Landescultur-Angelegenheiten mitzusprechen und damit, daß die Landwirtschafts-Gesellschaft ihr Botum abgegeben hat, ist noch nicht alles gethan. Wir haben vom Herrn Abg. Povše gehört, daß über den Gegenstand, der vorliegt, dort debatiert und in diesem oder jenem Sinne ein Ausspruch gefällt wurde — damit ist aber noch nicht gesagt: Roma locuta est. Wir haben auch noch mitzusprechen. Um also dem Landtage Gelegenheit zu geben, sich über diese Angelegenheit zu äußern, erlaube ich mir, im Sinne des vorjährigen Beschlusses den Antrag zu stellen (bere — liest):

«Der hohe Landtag wolle beschließen:

Der Landesauschußs wird aufgefordert, in Durchführung des Landtagsbeschlusses der dritten Sitzung vom 21. Jänner 1898, betreffend die Errichtung einer Ackerbauschule in Oberkrain, noch in dieser Session Bericht zu erstatten, beziehungsweise Anträge zu stellen.»

Deželni glavar:

Gospodje poslanci, ki podpirajo predlog gospoda poslanca viteza Langerja, izvolijo ustati.

(Se podpre. — Wird unterstützt.)

Predlog je dovolj podprt in je torej v razpravi.

K besedi se je oglasil gospod poslanec Povše.

Poslanec Povše:

Težko je res človeku, če ima dobro voljo, pa mora slišati taka očitavanja, ki ga izzivajo, da mora govoriti pro domo. To vprašanje je smatrati tako važnim, da je treba na vsak način deželnemu odboru temeljitih in daleč segajočih študij. Jaz kot referent bom do jutri pripravil, če gospoda hoče, ves materijal, da bi pa deželni odbor v tako kratki dobi imel priliko, nastopiti s konkretnimi predlogi, je nemogoče. Ako gospod poslanec vitez Langer reče, naj da deželni odbor tiskano poročilo o tem, kaj je rekla kmetijska družba in kaj je reklo ministerstvo, se klanjam in se bo to preskrbelo. S konkretnimi predlogi pa deželni odbor nikakor ne more priti tako hitro, ker je treba vso stvar natančno premisliti.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, gospod poročevalec?

Poslanec Lenarčič:

V imenu upravnega odseka nisem pooblaščen se dalje izrekati, ker imam samo nalog predlagati, da se vzamejo dotične točke, ki so v razpravi, na znanje. Glede opazke pa, katero je gospod poslanec vitez Langer napravil, češ, da se je gospod poročevalec deželnega odbora izrekel, da je smatrati kmetijsko družbo tudi kot tako korporacijo, ki ima govoriti odločilno besedo, mislim, da je gospod vitez Langer stvar napačno razumel. Jaz sem natančno poslušal, kaj je gospod referent deželnega odbora rekel in sem slišal, da je on samo rekel, da je kmetijsko družbo smatrati competentno, deželnemu odboru svete dajati, ne pa da bi ona imela pri tem odločilno besedo. Svet je pa na vsak način važen, katerega more deželni odbor od strokovnega zavoda dobiti.

Glede predloga samega, katerega je stavil gospod poslanec vitez Langer, pa mislim, da se kot poslanec, ne kot poročevalec, smem izreči proti predlogu v tako obširni obliki, pač pa bi se strinjal s to obliko, kakor je rekel gospod poslanec Povše, da se namreč samo predloži poročilo o tem, kar se je zgodilo, ker se ne ve, ali bo deželni odbor sploh v stanu, priti s konkretnimi predlogi. Kakor je predlog stavljen, bi se moral torej proti njemu izreči, v obče pa se mi zdi potrebno, da ta zadeva ne zaspi, ampak da se reši, bodisi potem že v pozitivnem, ali v negativnem zmislu, da pridemo do kakega zaključka.

Deželni glavar:

Der Herr Abgeordnete Ritter von Langer hat das Wort.

Abgeordneter Ritter von Langer:

Ich erkläre mich damit einverstanden, daß der Schlusssatz: «beziehungsweise Anträge zu stellen» gestrichen werde, daß also mein Antrag nun lautet (bere — ließt):

«Der hohe Landtag wolle beschließen:

Der Landesauschuß wird aufgefordert, in Durchführung des Landtagsbeschlusses der dritten Sitzung vom 31. Jänner 1898, betreffend die Errichtung einer Ackerbauschule in Oberkrain, noch in dieser Session Bericht zu erstatten».

Deželni glavar:

Prosim gospode, ki podpirajo predlog gospoda poslanca vit. Langerja v tej spremenjeni obliki, da izvolijo ustati.

(Se podpre. — Wird unterstützt.)

Predlog je podprt in pride na glasovanje.

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati.

Gospodje, ki pritrjujejo predlogu gospoda poslanca vit. Langerja, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Dalje nam je glasovati o predlogu gospoda poročevalca, da se marg. št. 88. vzame na znanje. Gospodje, ki so za to, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Poročevalec Lenarčič:

Marg. št. 89. do 98. obravnavajo razne panoge živinoreje, vzamejo naj se na znanje in jaz hočem samo dotične številke imenovati, ker nimam od strani upravnega odseka staviti nikakih predlogov.

(Skliče marg. št. 89. do 92., ki se brez razgovora vzamejo na znanje. — Ruft die Marg.-Nr. 89 bis 92, welche ohne Debatte zur Kenntnis genommen werden.)

Istotako naj se vzame na znanje marg. št. 93.

Deželni glavar:

K tej točki je oglašen k besedi gospod poslanec Božič.

Poslanec Božič:

Visoka zbornica! Nade, ki so se stavile v zakon o povzdigi živinoreje, se niso uresničile v toliki meri, kakor je bilo pričakovati. Praktično izvajanje tega zakona je pokazalo marsiktere pomanjkljivosti, ki so se že v časopisih in tudi drugod grajale, semertje pa so tudi licencovalne komisije iztaknile marsikak nedostatek; v kolikor pa ni zakon sam pomanjkljiv, so ga oblastva, žalibog, malomarno izvajala. Jaz hočem pri tej priliki samo v splošnih obrisih nekatere opomnje

navesti, ne da bi se spuščal v podrobnosti, ker mislim na koncu svojega govora staviti resolucijo, ki meri na to, da naj se skliče enketa, ki bo imela nalog proučevati vse nedostatke, potem pa na podlagi uspeha tega raziskavanja predložiti v prihodnjem zasedanju načrt o spremembi zakona. Prepričan pa sem, da bodo tisti gospodje, ki bodo v tej enketi, ako visoka zbornica mojo resolucijo sprejme, sodelovali, gotove nedostatke in podrobnosti na dan spravili. Omeniti hočem le nekatere pomanjkljivosti.

Ako vzamemo v roke letno poročilo deželnega odbora, nam pade pred vsem v oči nezaslišano pomanjkonje bikov; tako jih manjka na primer v Kamniškem okraju 48, v Postojnskem 45, v Ljubljanski okolici 26, v Novomeškem okraju 21, v Litijskem 23 i. t. d. in sploh se mora konstatovati, da ni skoro nobenega okraja, kjer bi imeli zadostno število plemenskih bikov. Če tudi pa je tu in tam navidezno zadostno število bikov, jih je le zaradi tega, ker licencovalne komisije, ki so zaradi pomanjkanja bikov v zadregi, licencujejo morda tretjino takih bikov, ki bi sicer po strogem presojevanju ne bili sposobni za pleme, ako tudi sicer prezremo okolnost, da se pri tem ne ozirajo na čistokrvne pasme. Nadaljni vzrok pomanjkanja bikov tiči po mojem mnenju v tem, da so licencovalne komisije premalo stroge in da po drugi strani okrajna glavarstva niti tega mehkega tolmačenja zakona ne izvršujejo v toliki meri, kakor bi morala. Okrajna glavarstva izvršujejo kontrolo nad licencovanjem bikov takole: Vsako leto naroči županstvom popisovati krave in bike, potem pa pride odlok, češ, ta občina potrebuje toliko in toliko bikov; da bi se pa kdaj potem prepričalo, ali se zakon strogo izvršuje in da bi občine prisililo nabaviti si in vzdržavati potrebno število bikov, o tem ni duha ne sluha. Meni vsaj ni znan noben slučaj, da bi se bile občine v to prisilile, pač pa mi je znano mnogo slučajev, da imajo občine premalo bikov. Nadaljni vzrok pomanjkanju bikov tiči tudi v tem, da komisije, ko gredo od kraja do kraja, tu in tam zatisnejo oči pri izbiranju. Ko je stopil v življenje zakon o povzdigi živinoreje, so se čuli izgovori, da v deželi ni zadostnega števila bikov. Taki izgovori so bili takrat opravičeni, zdaj pa, ko je zakon že toliko let v veljavi, je jako slabo spričevalo zanj, ako jih še vedno ni dovolj. Pohvalno moram omeniti prizadevanje kmetijske družbe in deželnega odbora, ki meri na to, da se dobavljajo čistokrvni biki in le čudno pa je, da vkljub temu nismo storili večjega koraka naprej. Meni se vidi neobhodno potrebno, da gledajo licencovalne komisije strogo na to, da dandanes biki ne bodo le dobri in sposobni za pleme, ampak da bodo tudi čistokrvni. Vsled tega si ne morem misliti večje ironije, kakor je ta, če berem v letnem poročilu, da je licencovalna komisija v Hrašah pri Kranju konstatovala, da se takorekoč pred očmi okrajnega glavarstva spuščajo celo nelicencovani biki. Tudi iz mojega okraja mi je znanih par takih slučajev. Kaj takega je bilo morda dopustno v začetku, ko je stopil zakon v veljavo, ko so licencovalne komisije čestokrat licencovale bike, ki so bili bolj podobni kozlu, nego biku, danes pa bi kaj takega ne smelo več biti.

Drug nedostatek je ta, da so načelniki licencovalnih komisij okrajni glavarji, ki o govedoreji in sposobnosti bikov po mojem mnenju nič ne razumejo; dotični gospodje mi teh trdih besed, upam, ne bodo šteli v zlo. Iz tega sledi, da bi bilo potrebno licencovalne komisije preosnovati. Po mojem mnenju bi se moralo to tako zgoditi, da bi živinozdravnik v dogovoru z deželnim odborom pritegnil par mož, ki so umni živinorejci, ter ž njimi pregledal biko v dotičnem okraju, za drug okraj pa bi poslovali zopet drugi taki možje in tako bi se komisije ne le preosnovale, ampak tudi pocenile, kar bi bilo tudi važno, kajti obče se čujejo pritožbe, da so licencovalne komisije neprimerno drage.

Komisija je pri licencovanju v Lozicah sprožila misel, da bi kazalo uvesti primerna pasemska okrožja. Jaz sem pristaš in odločen zagovornik take misli. Mi smo šli v govedoreji od stopinje do stopinje in v približno 10 letih, odkar obstoji ta zakon, bi bili morali napraviti že tak korak, da bi se bili že precej približali umni živinoreji, o kateri pa vsaj na Notranjskem in Dolenjskem dandanes žalibog še ni mogoče govoriti, pač pa morda že na Gorenjskem.

Potem se mi vidi potrebno, da bi se v novi zakon sprejelo določilo, da bi se občinam odvzela zaveznost skrbeti za povzdigo govedoreje, kajti ravno občine so podale spričevalo, da ne izvajajo tega, kar zahteva zakon. Žato se mi vidi, da bi kazalo uvesti pasemska okrožja. Taka okrožja naj bi bila zastopana po odborih, kakeršni so cestni, ali pa zdravstveni odbori in ti bi imeli skrbeti za to, da bo dovolj sposobnih bikov, da bodo čistokrvni in da se bodo enakomerno spuščali, kajti tudi v tem oziru se opazajo nedostatki. Ljudje imajo namreč svoje muhe in trme, jednemu biku dajo deset krav, drug bik pa nima po štirinajst dnij nobene, iz tega pa izvira slaba plodovitost. Po mojem mnenju bi bilo potrebno, da bi okrožni odbori skrbeli za to, da se za najbližje vasi jednega sodnega okraja določijo postajališča za biko. V takem postajališču naj bi bilo več bikov, po pet do šest in sicer toliko, kolikor jih krajevne razmere najbližjih občin zahtevajo. Taka postajališča naj bi se dala v oskrbovanje zanesljivemu človeku, okrožni odbor pa bi tega kontroliral v tem pogledu, da biko razmerno in pravilno spušča, pažnja na takega oskrbnika pa bi bila odboru tudi zelo olajšana, kajti ložje je nadzorovati jednega človeka, kakor pa deset ali petnajst. Morebiti se bo v tej zadevi še kdo izmed gospodov oglasil, jaz za svojo osebo le izražam željo, da bi visoka zbornica sprejela moj predlog, ki meri na to, da bi se to vprašanje korenito pretresalo po enketi, katero naj bi sklical deželni odbor, da se tem potom odpomore nedostatkom ter povzdigne gmotno stanje v naši deželi, kjer je govedoreja najprva panoga kmetijstva.

Po teh opomnjah si usojam predlagati nastopno resolucijo:

«Visoki deželni zbor skleni:

Deželnemu odboru naroča se potrebno ukreniti, da se zakon o povzdigi živinoreje točno izvršuje, da skliče enketo, ki naj prouči vse nedostatke tega zakona ter da končno predloži v prihodnjem zasedanju deželnemu zboru načrt premembe zakona o povzdigi živinoreje.»

Deželni glavar:

Gospodje, ki podpirajo resolucijo gospoda poslanca Božiča, izvolijo ustati.

(Se podpre. — Wird unterstützt.)

Resolucija je zadosti podprta in je torej v razpravi. Želi še kdo besede?

Ekscelenca gospod deželni predsednik ima besedo.

K. k. Landespräsident Exzellenz Freiherr von Hein:

Die Viehzucht bildet einen der wichtigsten Erwerbszweige der ländlichen Bevölkerung. Das gegenwärtig bestehende Gesetz hat auf diesen Zweig der Landescultur gewiss auch einen nicht zu verkennenden wohlthätigen Einfluss geübt. Zeuge dessen die Zunahme der Stückzahl an Rindvieh und die Veredlung der Rasse in einzelnen Bezirken, Zeuge dessen der lebhaftere Handel, welcher sich auf diesem Gebiete entwickelt hat. In letzterer Beziehung möchte ich hauptsächlich auf den Bezirk Stein hinweisen, der gerade auf dem Gebiete der Viehzucht sehr weit fortgeschritten ist; aus diesem Bezirke wurde, wie auch aus einzelnen Theilen von Oberfrain insbesondere nach Kroatien sehr viel Vieh ausgeführt und fand dasselbe zu hohen Preisen Käufer. Nichtsdestoweniger lässt sich nicht leugnen, daß gerade das Gesetz über die Rindviehzucht auch eine ganze Reihe von Unzukömmlichkeiten enthält und wirklich unzureichend ist.

Der Herr Abg. Božić hat einige der maßgebenden Momente hervorgehoben und es ist sowohl die Landesregierung, wie auch der hohe Landtag bereits zur Ueberzeugung gelangt, daß das Gesetz einer Abänderung unbedingt bedürftig ist. Der Landesausschuß hat auch eine Gesetzesnovelle ausgearbeitet und der Landesregierung im Herbst 1898 zur Aeußerung übermittelt. Auf Grund der über diesen Entwurf eingelangten Berichte der Bezirkshauptmannschaften, welche beauftragt waren, mit den hervorragendsten Viehzüchtern in ihren Bezirken sich ins Einzelne zu setzen, hat nun im Laufe des letzten Monats die Landesregierung ihr Gutachten dem Landesausschuße mitgetheilt. Die Landesregierung steht in dieser Richtung auf einem wesentlich anderen Standpunkte, als der Landesausschuß und dies mag die Ursache sein, warum eine Vorlage seitens des Landesausschusses an den Landtag noch nicht gelangt ist. Ich glaube auch nicht, daß es möglich sein wird, im Laufe des heurigen Jahres dieses Gesetz zur Vorlage und Verhandlung zu bringen und finde in den Ausführungen des Herrn Abg. Božić eine Reihe von Anregungen, die bei Formulierung des Gesetzes berücksichtigt werden könnten. So wird auch eine Enquête, welche in dieser Richtung von Seite des Landesausschusses veranstaltet werden könnte, gewiss zur Klärung der Meinungen beitragen und es wäre dann im Laufe der nächsten Session möglich, dem hohen Landtage einen Gesetzentwurf seitens des Landesausschusses vorzulegen, der auch von Seite der Regierung acceptiert werden könnte. Denn ich zweifle nicht, daß wir bei mündlicher gegenseitiger Aussprache über die Principien, auf welchen der Gesetzentwurf aufgebaut werden soll, schneller zu einer Einigung kommen werden, als durch den Schriftenwechsel zwischen Landesausschuß und Regierung.

Ich glaube also, daß, wenn der Antrag Božić dahin geht, daß eine Enquête einberufen werde, er nur von allen Seiten zu begrüßen wäre.

Sowohl bei der Landesregierung als beim Landesausschusse muß, glaube ich, Wert darauf gelegt werden, daß aus den Kreisen der ländlichen Bevölkerung selbst jene Momente hervorgehoben werden, welche dazu dienen sollen, diesen Zweig der Landwirtschaft zu heben.

Eine ähnliche Enquête wurde seinerzeit abgehalten bezüglich der Pferdezucht und sie war auch von einem gewissen Erfolge begleitet.

Eine Hauptfrage — das möchte ich in diesem Augenblicke auch betonen — wird jedenfalls die Einteilung des Landes in Zuchtgebiete sein. Dies ist eine Frage, mit der sich insbesondere die Unterkraiser Viehzüchter schon vielfach beschäftigt haben. Nur waren die Meinungen sehr heterogen und giengen bezüglich der Wahl der für die einzelnen Landestheile passenden Viehrassen so auseinander, daß bei diesen Verhandlungen, welche seitens der Landwirtschafts-Gesellschaft geführt wurden, eine Einigung nicht erzielt wurde. Es wird jedoch die Einteilung in Zuchtgebiete unbedingt die Grundlage des neuen Gesetzes bilden müssen, weil dann, wenn Zuchtgebiete geschaffen worden sind, der Import von diesen Zuchtgebieten entsprechenden Stieren geregelt werden könnte, während heute, wo solche Zuchtgebiete nicht bestehen, man mehr oder weniger, ohne eine bestimmte Zuchtichtung zu verfolgen, Stiere kauft und den einzelnen Gemeinden zur Verfügung stellt.

Die Regierung steht ferner auf dem Standpunkte, daß ein strengerer Einfluß auf die Gemeinden und Lizenzierungs-Commissionen ausgeübt werden muß; denn das Moment, welches Herr Božić hervorgehoben hat, daß auch nicht lizenziierungswürdige Thiere lizenziert werden, ist — davon bin ich überzeugt — ein Krebschaden der ganzen gegenwärtig bestehenden Einrichtung. Deswegen geht das weitere Bestreben der Regierung dahin, aus den Lizenzierungs-Commissionen die localen Elemente womöglich zu entfernen und diese zu ersetzen durch Abgeordnete des Landesausschusses, respective durch sachverständige Vertreter der Landwirtschafts-Gesellschaft, die mit den Localverhältnissen vertraut, aber vom Einflusse der localen Factoren möglichst losgelöst sind; denn sobald die Lizenzierungs-Commission durch locale Interessen beeinflusst wird, spielt sich immer wieder derselbe Proceß ab, und unter dem Drucke, der auf die Commissionsmitglieder ausgeübt wird, werden Thiere lizenziert, welche zur Fortpflanzung entschieden nicht geeignet sind und von derselben ausgeschlossen sein sollen.

Dies sind beiläufig die Hauptprincipien, auf welchen die Landesregierung die Novelle aufzubauen beabsichtigt und ich muß aufrichtig gestehen, ich würde eine solche Enquête, damit endlich ein gutes Gesetz geschaffen werde und damit im Gesetze die Tendenz der Erhaltung guter Rassen im Lande zum Ausdruck komme, freudig begrüßen. Deshalb möchte ich den Antrag Božić wärmstens unterstützen.

Deželni glavar:

Gospod poslanec Povše ima besedo.

Poslanec Povše:

Jaz bom jako kratek, ker me gospoda deželnega predsednika besede oproste marsikaterih pojasnil.

Če deželni odbor o odgovoru c. kr. deželne vlade na njegovo obvestilo, katero je šlo na to, da je predlagal deželni odbor posebni zakonski načrt za pre naredbo zakona o povzdigi živinoreje z leta 1890. in sicer na podlagi sklepov glavnega ali občnega zbora kmetijske družbe, ni predložil deželnemu odboru poročila in konkretnih predlogov, je najglavnejši vzrok to, da vlada priporoča, da se dežela razdeli v posamezna pasmina okrožja. Kot strokovnjak moram reči, da je to tudi moj idejal, nič manj si pa ne prikrivam, da bo jako težko prepričati naše posestnike o potrebi te idejalno in teoretično popolnoma opravičene zahteve. Še celo v enem samem političnem okraju bo težka ta razdelitev, da bo strogo prepovedano gojiti cikaste ali sive pasme. Koliko resnega posvetovanja in napora bo torej treba, bodo gospodje, ki žive med ljudstvom, sami vedeli. Pred par desetletji so na Notranjskem zahtevali samo sivo živino, Muricodolce, sedaj pa najbolj silijo po cikasti, beljanski in pingavski pasmi, nekateri pa še vedno zahtevajo Muricodolce, ker trdijo, da imajo za sivo živino v Lahih in Furlanah najboljše odjemalce in se ta najbolje plačuje. Drugi pa zopet menijo, da je najbolje imeti živino, ki se po mlečnosti odlikuje, torej pingavsko in beljansko pasmo. Torej deželni odbor se stvari še ni mogel lotiti, ker je šele marca meseca dobil dotični odgovor od vlade, in zato ni mogel predložiti visoki zbornici že v tem zasedanju svojih nasvetov, ker je vsekako treba posvetovanja v enketi, ki se bo sklicala takoj po končanem deželnozborskem zasedanju in v katero bodo povabljeni posestniki iz raznih delov dežele. Istotako se bo naprosila visoka vlada, da odpošlje v enketo več veščakov, ker nam mora ležeče biti na tem, da skupaj spravimo zakon, ki bo ne le od visoke zbornice sprejet, ampak o katerem je tudi pričakovati, da bo dobil Najvišjo sankcijo. Omenjam le še, da vladna pojasnila merijo na to, da naj bi se komisije nespremenjene ohranile v svoji sestavi. Ravno v tem obstoji razloček med mnenjem vlade in kmetijske družbe, kajti na vseh shodih se je povdarjalo, naj vodi komisije veščak, živinozdravnik, in naj bodo komisije bolj dober kup, vladi je pa mari na tem, da bodejo okrajni glavarji tudi zraven, ker imajo na ta način priliko, iz gospodarskega stališča opazovati potrebe svojih okrajev. Naj bo kakorkoli, vsekako bo treba veliko napora in proučevanja in mene bo veselilo, ako bo hotel pri dotičnih posvetovanjih sodelovati tudi gospod poslanec Božić, da se bo napravil res koristen in primeren zakon, da se ne bodo potem zopet pojavljali taki nedostatki, kakor pri zakonu z leta 1890. V drugem priporočam, da se sprejme resolucija gospoda poslanca Božiča.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne — gospod poročevalec?

Poročevalec Lenarčič:

Prav hvaležno bi bilo gospodu poslancu Božiču odgovarjati v tej strokovni zadevi, ampak danes se mi vidi da ni čas, da se v strokovno stran spuščam, ker

sem prepričan, da bo visoka zbornica rada pritrčila nasvetu, da se skliče enketa, ki je že v pripravi. Samo to moram obžalovati, da gospod poslanec Božič, ki je tudi ud upravnega odseka, svojih predlogov ni v upravnem odseku stavil, ker bi bilo toliko lažje, od strani upravnega odseka se za to izreči in bi bilo tudi meni mogoče, kot poročevalec drugače nastopati, kakor pa kot pojedini poslanec.

Jaz za svojo osebo torej toplo priporočam, da se sprejme resolucija gospoda poslanca Božiča.

Deželni glavar:

Preidimo torej na glasovanje.

Gospodje poslanci, ki pritrjujejo predlogu gospoda poslanca Božiča, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Glasovati je še o predlogu gospoda poročevalca, da se marg. št. 93. vzame na znanje.

Gospodje, ki se s tem predlogom strinjajo, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Poročevalec Lenarčič:

(Skliče marg. št. 94. do 98., ki obveljajo brez razgovora. — *Kuft die Marg.-Nr. 94 bis 98 auf, welche ohne Debatte zur Kenntnis genommen werden.*)

Dalje naj se vzame na znanje marg. št. 99.

Deželni glavar:

K tej točki je oglašen k besedi gospod poslanec Zelen.

Poslanec Zelen:

V sedemnajsti seji lanskega zasedanja tega visokega zbora sem stavil resolucijo v dveh odstavkih za varstvo tičev do visoke c. kr. vlade. Resolucijo je visoki deželni zbor enoglasno sprejel. In ekscelencja gospod deželni predsednik je vsled te resolucije obljubil, da se bo od strani deželne vlade vse zgodilo, da se zakonu od 17. junija 1869 za varstvo tičev vsestransko ugoti.

Obljuba gospoda dež. predsednika pa je odgovarjala le prvemu odstavku moje resolucije. In takratni gospod poročevalec župan Hribar je v svojem poročilu omenil, da resolucija tendira, ne-le da bi se zakon z dne 17. junija 1870 na Kranjskem izvrševal, marveč da bi se njegova ekscelencja gospod deželni predsednik i do c. kr. namestništva v Trstu obrnil, ker se naši tički za zimski čas na Primorsko v prekmorska zavetja selijo, kjer se jih na razne načine neizmerno dosti pokonča za talijanski takozvani «toč». Ker je tedaj gospod poročevalec pravo pogodil in ekscelencjo gospoda deželnega predsednika na varstvo tičev na Primorskem opozoril, kar je bila intencija drugega odstavka omenjene resolucije, ni bilo potrebno meni reagovati, na pomanjkljivo obljubo ekscelencje gospoda deželnega predsednika, kajti v popolni svesti sem si bil, da se

bo on i na Primorskem za varstvo nedolžnih tičkov zavzel, kar se pa ni zgodilo, kajti iz poročila slavnega deželnega odbora stran 72. marg. 99., je razvidno, da se je le prvemu, ne pa i drugemu odstavku moje resolucije ugodilo.

Visoki deželni zbor! Menim, da mi ni treba dokazovati, kake dobrotnice da so tice, pevke, ne le za kmetijstvo nego za vse človeštvo. Dokazovati mi tudi ni potreba, da se naši tički sploh, izvzemši vrabce, za zimski čas selijo v prekmorske pokrajine, kakor: na Goriško, v tržaško okolico, Istro in tudi v Dalmacijo; ni mi treba omenjati, da je skoro srečen tisti tiček, kateri uide pomladi iz omenjenih pokrajin zopet nazaj v svoje očaštvo, kajti v omenjenih pokrajinah jih na vse mogoče načine lovijo in streljajo za tisti zlikasti talijanski «toč». Teden po svetem Jožefu letos, ko je nastopila po Krasu huda zima z burjo, so tički, kateri so se selili iz Primorskega proti Kranjskeji in katerih ni sneg in mraz prehitel (a dosti jih je pomrznilo), se nazaj proti morju potisnili, in tam, osobito v okolici tržaški, po takozvanih «mandergah», po vilnih vrtilih in po vinogradih, so pokale puške na te mile živalice tako, kot da bi bil vojskine sovražnik v deželi; tedaj kar jih je čez zimo ostalo pri življenju, jih je pomladanska zima vzela, ali pa jih je slednjič, ker niso limanice radi mraza držale, smodnik in svinec uničil.

Visoki deželni zbor! Ker je nujno potrebno, da se vsako uničevanje mlilih nam tičkov strogo zabrani, stavim sledečo resolucijo:

«Visoka c. kr. deželna vlada se pozivlja, da blagovoli pri c. kr. namestništvih v Trstu in Zadru potrebne stopinje storiti, da se v njim podrejenih pokrajinah varstvo tičev strogo izpeljuje, ter vsak prestopek proti tičjemu varstvu i strogo kaznuje. Ako bi potrebnih stopinj do omenjenih namestništev visoka c. kr. deželna vlada kranjska neposredno ne mogla storiti, naj se to pa zgodi potom visokega c. kr. kmetijskega ministerstva.»

Deželni glavar:

Gospodje, ki podpirajo resolucijo gospoda poslanca Zelena, izvolijo ustati.

(Se podpre. — *Wird unterstützt.*)

Resolucija je zadosti podprta in je torej v razpravi.

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — *Niemand meldet sich.*)

Gospod poročevalec?

Poročevalec Lenarčič:

Glede resolucije, katero je predlagal gospod poslanec Zelen, se mi je težko izreči. Jaz s svojega stališča moram omeniti, da se meni jako koristno vidi, ako se sploh stori kak korak v tem zmislu, da se varstvo tičev kolikor mogoče goji, ali če bo ta resolucija sama na sebi kaj koristila, tega ne morem takoj presoditi. (Poslanec Zelen: — *Abgeordneter Zelen: «Bomo videli!»*) Torej jaz bi bil tega mnenja, da naši c. kr. deželni vladi ne moremo dajati takega naloga, kakor zahteva gospod poslanec Zelen, da bi ona tako nekako vplivala na sosedne deželne vlade. Morda bi

bilo boljše, ako bi gospod poslanec svojo resolucijo premenil tako, da se osrednja vlada pozivlja, da dotičnim deželnim vladam naroči, da strogo gledajo na izpeljavo zakona v dotičnih pokrajinah (Poslanec Zelen: — Abgeordneter Zelen: «Dobro, dobro!»), s tem besedilom bi se mogel potem strinjati.

Deželni glavar:

Ali se morda gospod poslanec Zelen s tem strinja, da se besedilo resolucije nekoliko spremeni in sicer v tem zmislu, da se ima namestu c. kr. deželne vlade naprositi osrednja vlada, da dotično odredi?

Poslanec Zelen:

Dobro, bom resolucijo popravil.
(Po odmoru. — Nach einer Pause.)
Izročam gospodu poročevalcu popravljenno resolucijo.

Poročevalec Lenarčič:

Korigirana resolucija gospoda poslanca Zelena se glasi:

«Visoka c. kr. vlada se pozivlja, da izda stroge odredbe glede izvrševanja zakonov, ki so glede varstva tičev veljavni v kraljestvu Dalmatinskem, v mejnej grofiji Isterskeje, v pokneženej grofiji Goriško-Gradiškeje in v mestu Trstu, tam, kjer bi takih zakonov ne bilo, pa da poskrbi za primerne vladne predloge.»

V tej obliki bi prosil visoko zbornico, da bi pritrdila tej resoluciji.

Deželni glavar:

Torej prosim glasovati.
Gospodje, ki pritrujejo resoluciji gospoda poslanca Zelena, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Dalje prosim gospode, ki so za predlog upravnega odseka, da se marg. št. 99. vzame na znanje, da izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Prosim gospoda poročevalca, da nadaljuje.

Poročevalec Lenarčič:

(Skliče marg. št. 100. do 106., ki obveljajo brez razgovora. — Ruft die Marg.-Nummern 100 bis 106 auf, welche ohne Debatte zur Kenntnis genommen werden.)

Istotako naj se vzame na znanje marg. št. 107.

Deželni glavar:

K tej točki se je oglasil gospod poslanec župnik Schweiger.

Poslanec Schweiger:

Jako mi je drago, da se je jelo po deželi sploh zanimati za streljanje proti toči. Tudi deželni zastop,

oziroma deželni odbor sta naklonjena temu podjetju — dokaz temu, da je že lansko leto dovolil deželni zbor 300 gld. podpore v ta namen in daljni dokaz je proračun za tekoče leto, iz katerega je razvidno, da deželni odbor priporoča celo svoto 700 gld. v isti namen in, kakor slišim, misli finančni odsek to svoto še nekoliko povišati, kar z velikim zadoščenjem na znanje vzamem.

Ne bom dalje razpravljajal o tej stvari, samo to priporočam, da naj bi dotični faktorji gledali na to, da bo vsaka strelna postaja imela celo svojo garnituro, da se bo streljanje moglo vršiti tem uspešneje. Pa tudi c. kr. vlada se zanima za streljanje proti toči — dokaz temu, ker je ona znižala ceno za smodnik za streljanje. In ravno slavni deželni vladi bi priporočal blagohotnost v tem oziru tudi za prihodnost, vsaj mora v prvi vrsti ravno vladi na tem ležeče biti, da se ljudstvo ohrani zmožno, da plačuje davke. To velja za vso deželo, zlasti pa za tiste kraje, v katerih ni takorekoč nobenega prometnega zaslužka, kakor tam preko Gorjancev, v naši Beli Krajini, kjer je človek navezan samo na to, kar mu sproti zemlja da, poljske pridelke in pridelke iz vinogradov, in ravno ti so pa vsako leto v veliki nevarnosti, da jih ne pobije toča. Torej naj tudi deželna vlada kolikor mogoče pomore v tem zmislu in jaz bi nasvetoval, naj tudi ona naredi strelne postaje ob svojih državnih trtnicah, potem pa naj tudi deželna vlada poskrbi za primeren prispevek k onemu prispevku, katerega bo dala dežela. V tem zmislu bom stavil resolucijo. Gospode poslance prosim, da jej blagovolijo pritrditi, visoko vlado pa, da jej ugodi in tako bodo skupno dežela, občine in vlada se zložile in bomo šli skupno v boj proti tisti stvari, katera je tolika neprijateljica človeški sreči in zemelj-skemu blagostanju.

Resolucija sama pa slove tako-le:

«Visoki deželni zbor skleni:

C. kr. vlada se naprosi, da a) za streljanje proti toči pomore z enakim prispevkom kakor ga daje dežela; b) da v to svrhu ceno za smodnik po mogočnosti še zniža.»

Deželni glavar:

Gospodje, ki podpirajo resolucijo gospoda poslanca Schweigerja, izvolijo ustati.

(Se podpre. — Wird unterstützt.)

Resolucija je zadosti podprta in je torej v razpravi. Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, gospod poročevalec!

Poročevalec Lenarčič:

S stališča deželnega poslanca bi moral seveda priporočati to resolucijo. Vprašanje je le, ali ima vlada tak zaklad, iz katerega se bo lahko to dalo. S svojega stališča pa moram priporočati to resolucijo.

Deželni glavar:

Preidimo torej na glasovanje.

Gospodje poslanci, ki pritrjujejo resoluciji gospoda poslanca Schweigerja, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Sedaj še prosim glasovati o predlogu gospoda poročevalca, da se marg. št. 107. vzame na znanje.

Gospodje poslanci, ki so za ta predlog upravnega odseka, izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Prosim gospoda poročevalca, da nadaljuje.

Poročevalec Lenarčič:

(Skliče marg. št. 108. do 115., ki obveljajo brez razgovora. — Ruft die Marg.-Nr. 108 bis 115 auf, welche ohne Debatte zur Kenntnis genommen werden.)

Marg. št. 116. do 120. razpravljajo o mlekarških zadrugah. Glede združništva sploh je bilo že veliko govorjeno in bo še prilika, mnogo govoriti. Omeniti hočem pri tej priliki, da bi glede mlekarških zadrug imel neko posebno željo, kateri se je pridružil tudi upravni odsek, da bi namreč te zadruge ne delale konkurence ena drugi. Naše mlekarške zadruge so navezane na to, da dajejo svoje pridelke v primorska mesta. Zgodilo se je pa, da je ena drugi pobijala cene, vsled česar sta trpeli obe. Priporočati bi bilo, da bi se obstoječe zadruge med seboj domenile, da bi enakomerno postopale. Začetkom upravne dobe naj bi se sešle ter si izvolile svojega načelnika, ta pa naj bi v primernem času zopet sklical odbornike posameznih zadrug, da bi se domenili glede enakomernega postopanja, da ne bodo zadruge ena drugi in vsem na škodo si kvarile cene. Priporočam torej, da se marg. št. 116. do 120. s to opazko vzamejo na znanje.

Deželni glavar:

Gospod poslanec Povše ima besedo.

Poslanec Povše:

Gospodu poročevalcu bodi naznanjeno, da se je kmetijski družbi s pomočjo deželnega odbora posrečilo izuriti v mlekarstvu mladeniča Rihtariča Evgena, ki je dovršil kmetijsko šolo. Ta bo imel nadzorovati vse te zadruge po deželi in jaz imam že načrt pripravljen, da bodo vse zadruge stopile v skupno zvezo, da bodo enotno postopale in določile enotne cene za svoje izdelke, dotični sirarski strokovnjak pa bode hodil od kraja do kraja ter napravil nekako duševno vez med vsemi sirarskimi zadrugami in tako bo tudi želji, izraženi od gospoda referenta, ustrezno.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, — gospod poročevalec?

Poročevalec Lenarčič:

Z zadovoljstvom jemljem na znanje to pojasnilo, ker vidim, da se bo torej kmalu postopalo v zmislu želje upravnega odseka.

Prosim, da se marg. št. 116. do 120. vzamejo na znanje.

(Obvelja. — Angenommen.)

Istotako naj se vzame na znanje točka 121., katera nam podaja statistiko o pobitih zverih.

(Obvelja. — Angenommen.)

Marg. št. 122. do 130. pa se nanašajo na gozdarstvo, kakor gozdne drevesnice in pogozdovanje krasa. Zeleti bi bilo, da bi ta panoga našega gospodarstva prejemala večjo pozornost od strani merodajnih mest, ker je takorekoč edina panoga v našem gospodarstvu, katera je še vedno aktivna. Zlasti pa bi bilo svojo pozornost obračati na pereče vprašanje znižanja tarifov na železnicah.

Upravni odsek, o tem predmetu posvetovavši se, konstatoval je nedostatke pri železničnih uspevah.

Oziraje se na nesrečno padanje cen izdelkom iz bukovega lesa podal je vže lansko leto v četrti seji 25. januarija ekselencja baron Švegelj interpelacijo na visoko c. kr. deželno vlado in ekselencja gospod deželni predsednik je na to takoj odgovoril, da je o zadevnem predmetu razgovarjal se s tedanjim gospodom trgovskim ministrom in sekijskima načelnikoma, ter dobil tam zagotovilo gospoda ministra «er werde dieſe Angelegenheit ſofort einem intensiven Studium unterziehen.»

Po uspehih sodeč se morajo dotične študije še vedno vršiti, kajti sicer bi bil vže čas, da bi se o tej zadevi kaj vidnega ukrenilo, ako je ministerstvo imelo resno voljo priskočiti na pomoč.

Nekaj se je menda, kakor se sliši, vendar zgodilo, kajti ministerstvo je neki povpraševalo, ali bi ne bilo mogoče, da bi se naš bukov les v obliki zaboječkov izvažal na Japonsko. Koliko daleč so uspela dotična pozvedovanja, meni ni znano, morda bode vedel ekselencja gospod deželni predsednik nam povedati kako tolažilno besedo.

Drugi korak, kateri se je v tem pogledu storil, bil je neki ta, da se je upravni svet dolenjskih železnic menda pečal z vprašanjem znižanja tarifov za ta promet. Pa mislim, do sedaj je ostalo le še pri tem pečanju, ne da bi se bilo kaj pozitivnega ukrenilo ali vsaj producentom dalo na znanje, da se misli v kratkem kaj ukreniti in jim tako olajšati težko čakanje na boljšo bodočnost.

Pa je tudi res žalostno videti, ako skoro vsa produkcija iz bukovega lesa mrtva leži in so ogromne množine bukovih tavolet nakopičene, ne da bi bilo možno je oddati, bodisi vže po kateri ceni koli.

Vlada se je menda obrnila tudi do južne železnice za znižanje tarifov onega lesa, kateri bi dohajal po dolenskih železnicah in kakor sem o priliki svojega zadnjega bivanja na Dunaji v prometni direkciji južne železnice zvedel, je menda tam nekoliko pripravljenosti čuti, da se zniža tarif od Ljubljane do Trsta za celih 6 gld. pri vagonu.

Pa kakor je pri nas v Avstriji že navada, da se z dobrimi gospodarskimi naredbami nič kaj ne podvizamo, ampak najraje kakor slavni nekdanji Ribničanje pri zadnji hiši ogenj panamo, tako se bode tudi znižanje tarifov tako daleč zavleklo, da bodejo med tem časom bukovi tavoleti in testoni popolnoma spereli ter postali za kupčijo nesposobni, brez ozira na veliko zgubo, katera leži v tem, da so morala vsa dotična podjetja prenehati v svojem delovanju in je tako naložena glavnicar rekel bi zgubljena, delavci in vozniki pa nimajo nikakega zaslužka. Interesantno je bilo tudi slišati odgovor pri južni železnici, ko sem vprašal, pod kakimi pogoji bi bilo doseči zmanjšanje tarifov za prevažanje lesa v Trst ali Reko in ali bi bila južna železnica pripravljena za tako znižanje, ako bi se dotični izvoznik zavezal za izvoz kake večje množine. Dalje, kako je to, da se za druge izdelke dovoljuje nek eksportni tarif, kateri je od navedenih tarifov za 30% nižji, za les pa ni moči dobiti takega eksportnega tarifa, ko je vendar notorično, da se skoro ves les, kar se ga pripelje v primorska mesta, eksportira.

Reklo se mi je namreč, da so sedanji lesni tarifi že vsi eksportni tarifi in je ni možno znižati, ker se ves les izvažja v odprtih lowrih, katere se mora potem prazne nazaj voziti, ker ni nikakega importa, ki bi se prevažal na taci vozovih.

Priznam, da je to neko otežkočenje prometa. Ali za božjo voljo, kdo pa naj se izroči izsesanju južne železnice, če ga sila v to ne primora. — Kako nezdrave so te razmere pri nas, sledi iz tega dejstva, da vsled nezdrave trgovske obratne politike našega Lloyda in neznosnih tarifov južne železnice našim kranjskim predilnicam bolje konvenira preskrbeti si potrebno volno ali bombaž čez Hamburg, kakor pa čez Trst.

Dalje se mi je reklo, da je prometno vodstvo južne železnice dobilo od lesnih trgovcev izjavo, da je tem vse jedno, kaki so tarifi, da so le povsod jednaki. Ne morem si misliti, da bi se dobil res tak lesni trgovec, kateri bi mogel kaj takega izustiti, brez ozira na to, da se južna železnica ne ravna po tem pravilu, da bi bili kilometerski tarifi povsod jednaki, saj veljajo za peažno prevažanje vse drugi tarifi, kakor pa za direktno vožnjo. Iz Kranja na primer velja isti tarif do Trsta, kakor iz Borovnice. Mislim pa, da južna železnica vozi les iz Kranja v ravno taci vozovih, kakor iz Borovnice, na katerih tudi nima vožnje nazaj.

Brez ozira na to pa je treba postaviti se na stališče naših producentov in ne samo imigirernih lesnih trgovcev, kateri bi utegnili dati tako prej omenjeno izjavo.

Producentu pač ni vse jedno, po kaki ceni se prevažja njegovo blago do pristanišča, ker ti tarifi vplivajo na ceno lesa. — Gozdni pridelki so pa v

naši kronovini oni predmet, za kateri nam je skrbeti z vso pozornostjo. — Oni so isti zaklad, v katerega se posestnik, kojemu druga kmetija v sedanji dobi itak ne donaja nikakega dobička, da pokrije nujne troške za davke in drugo. — Vsak krajcar, kateri se toraj mora pri tarifih predrage južne železnice prištediti, prišel bi našim gozdarjem v prid.

Če hočemo pa čakati, kdaj se bode južni železnici iz lastne inicijative zljubilo znižati tarife, čakati nam bode do sodnjega dne, kajti predraga proga, katera se je le po bravuri tedanjih inženirjev mogla tako neumno graditi, predragi birokratizem te železnice, kateri svojim nižjim inženirjem ne prepušča najmanjšega odločila v popolnoma postranskih zadevah, kateri za vsako malenkost svoje specialne inženirje pošilja v pregled, tako na primer nima za kako stavbo takega veščaka, kateri bi smel presoditi zidarska pa tudi ob enem tesarska dela, ampak treba v to vselej za vsako delo posebnega veščaka, kateremu se pa vzlje temu pripeti, da projektira strešni stol brez veznih tramov ali njih nadomestila, in kateri veščak se mora seveda za vsako malenkost iz Trsta ali Dunaja pripeljati. Pod takimi okolščinami je južne železnice uprava mnogo predraga, zato pa ne misli na nikako znižanje tarifov. Prebivalstvo onih dežel, skozi katere teče ta monopolna proga, pa naj z visocimi tarifi na lastno škodo omogoči razne sinekure te železnice.

Upravni odsek uvaževal je te razloge ter predlaga: «Visoki deželni zbor naj sklene:

Deželnemu odboru se naroča, da se obrne do visoke vlade z intenzivno prošnjo, naj ona vpliva na južno železnico v svrhu zdatnega znižanja tarifov za prevoz lesa v Trst in Reko in naj o svojem uspehu poroča v prihodnjem zasedanju. Ob enem pa naj se obrne do c. kr. železničnega ministerstva v vprašanem, kako daleč so dospеле one študije glede znižanja tarifov na dolenskih železnicah in glede eksporta naših bukovih izdelkov, o katerih smo slišali v lanskem zasedanju.»

Tudi glede družega vprašanja, spadajočega pod te marginalne številke, pečal se je upravni odsek, ter izrekel željo, naj bi se iz kranjske ljubljanske gozdne drevesnice vendar več ne dajalo večino nje pridelka na Nižje Avstrijsko in druge severne pokrajine, ko vendar taci sadik v deželi krvavo potrebujemo. Vsa čast pogodovalni kraški komisiji za ona dela, katera so se sedaj izvršila. Veselje je pogledati, kako ti nasadi napredujejo. Ali kaj je površje obsajenega sveta 1489.81 hektarov ali 2589.48 oralov proti onim velikim kranjskim pustinjam, kjer ni videti družega kakor kamenje in ono pustinjsko travo «stipa penata». — Slišati je bilo v upravnem odseku pritožbo, da se pogodovalna komisija v pogodovanje rajši poslužuje onih parcel, na katerih je opazovati kaj več zemeljske plasti in kjer najde živina še dokaj paše, nego da bi se v prvi vrsti oziralo na goličave. Upravni odsek upa, da se bode pogodovalna komisija v tem oziru bolj naslanjala na želje prebivalstva, ter večjo pozornost obrnila onim neproduktivnim goličavam.

V svrhu hitrejšega razširjanja pogodovanja priporoča upravni odsek, naj bi se v obilnejši meri dajale

premije onim posestnikom, kateri bi sami hoteli pogozdovati svoje parcele, kakor se je to do sedaj godilo.

V proračun za leto 1899. vzeto je v to svrhu 200 gld. Ali ta znesek je v primeri s potrebsčino 20.254 gld. tako majhen, da se popolnoma pozgubi, to še toliko ni, kolikor znašajo letni stroški za uniforme gozdnih čuvajev čez pogozdene parcele.

Upravni odsek predlaga v ta namen:

«Visoki deželni zbor skleni:

Deželnemu odboru se naroča, naj izreče pogozdovni komisiji želje deželnega zbora v označenem smislu v svrhu hitrejše in ljudstvu prikladnejše pogozditve kraških pokrajin.»

V drugem predlagam, da se marg. št. 122. do 130. vzamejo na znanje.

Deželni glavar:

K besedi se je oglasil ekscelexca gospod deželni predsednik.

K. k. Landespräsident Excelexca Freiherr von Hein.

Ich möchte nur ein paar Worte sprechen über den Tavolettieport.

Ich habe bereits im vorigen Jahre erklärt, daß ich diese Frage sofort beim Herrn Handelsminister in Anregung bringen werde und ich habe mein Wort auch gehalten; ich glaube sogar dreifach mein Wort gehalten zu haben; denn ich habe nicht mit einem, sondern mit drei Handelsministern seither hierüber gesprochen (Veselost — Heiterkeit).

Aus diesem dreifachen Zwiegespräche mögen die Herren vielleicht auch einen der Gründe entnehmen, warum in dieser Frage eigentlich eine ernstliche Verfügung noch nicht getroffen wurde. Der permanente Wechsel im Handelsamte bringt es auch mit sich, daß derlei wichtige Fragen, die nur im Verkehre mit den betreffenden anderen Staaten gelöst werden können, in eine gewisse Stockung gekommen sind. Andererseits aber ist, glaube ich, weil in dieser Richtung in erster Linie die Handelsverträge maßgebend sind, fast jede Aussicht geschwunden, auf Grund der bestehenden Handelsverträge eine energische Aenderung in den gegenwärtigen Exportverhältnissen herbeizuführen. Daß das Ministerium bemüht ist, für den Handel mit Tavoletti, der gegenwärtig darniederliegt, eine Entschädigung zu verschaffen durch den Holzexport nach Japan, den bereits der Herr Berichterstatter erwähnt hat, dieser Umstand erscheint mir in gewisser Beziehung als ein ungünstiges Symptom, weil ich daraus entnehme, daß Zwangsmaßregeln gegenüber dem amerikanischen Import von jenen Hölzern, welche unseren Tavoletti Concurrrenz machen, ausgeschlossen erscheinen; ich werde aber immerhin die heutige Debatte benützen, um diese Frage beim gegenwärtigen Handelsminister neuerlich in Anregung zu bringen.

Deželni glavar:

Zeli še kdo besede?

Gospod poslanec dr. Schaffer ima besedo.

Abgeordneter Dr. Schaffer:

Angeichts der vorgerückten Stunde erlaube ich mir nur zwei Bemerkungen zu machen und zwar eine formeller und eine meritorischer Natur.

In formeller Beziehung spreche ich mein Bedauern aus, daß ein so vorzüglicher, interessanter und mit so reichem Inhalte versehenen Bericht, wie ihn der Herr Referent eben jetzt vorgetragen hat, uns nicht in Form eines gedruckten Berichtes vorgelegt wurde. Ich bedaure dies, weil ich glaube, daß man bei einmaligem, noch so aufmerksamem Anhören nicht in der Lage ist, das reichhaltige Material sich zuzuführen und zum Gegenstande der Ueberlegung zu machen. Ich möchte daher dem Verwaltungsausschusse für die Zukunft nahelegen, wenn er Anträge so weitgehender Natur, wie sie heute vorliegen, zu behandeln sich entschließt, gedruckte Berichte vorzulegen, weil es sonst nicht möglich ist, solche Berichte — wenn ich so sagen kann — gehörig auszunützen.

In meritorischer Beziehung möchte ich eine Bemerkung bezüglich der Tarife der Unterkrainger Bahnen machen, deren im Berichte des Referenten gedacht wird.

Die Unterkrainger Bahn ist sich ihrer Aufgabe als Bahn des Landes, als Bahn, welche vom Lande subventioniert wird, bewußt und hat getrachtet, die Tarife für Beförderung des Holzes in denkbar möglichster Weise herunterzusetzen. In dieser Richtung wurde ein Tariffsystem ausgearbeitet, welches so weit gieng, daß gewisse Artikel und Relationen nahezu auf die Selbstkosten gekommen sind. Diese Tarife sind zum Theile bereits eingeführt; wenn sie noch nicht ganz eingeführt sind und wenn man momentan nicht weiter gehen konnte, so ist zu bedenken, daß wir bei den Unterkrainger Bahnen leider in einem nach der Sachlage gegebenen intimen Verhältnisse zur Südbahn stehen. Wir müssen in vielen Tariffragen das Einvernehmen mit der Südbahn pflegen, damit auch der Gesamttarif, der von Unterkraim über Laibach nach Triest sich erstreckt, einen gewissen niedrigen Percentsatz darstellt, weil sonst der Effect für die Producenten nicht der entsprechende wäre.

Die Südbahn ist, abgesehen von ihrer Haltung in Tariffragen überhaupt, bei den in Rede stehenden Tarifen noch besonders theilhaftig in dieser Richtung, weil die Concurrrenz mit ihren Tarifen Rakel-Triest ins Gewicht fällt.

Das wollte ich constatieren: daß die Unterkrainger Bahn gethan hat, was sie thun konnte. Zum Theile sind, wie gesagt, die Tarife schon entsprechend reducirt und es ist Hoffnung vorhanden, daß in anderen Richtungen auch noch ein Uebereinkommen mit der Südbahn zustande kommen wird, welches den Holzproducenten noch weitere Begünstigungen gewährt.

Deželni glavar:

Zeli še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, — gospod poročevalec?

Poročevalec Lenarčič:

Visoka zbornica! Jaz iz svojega stališča moram izreči toplo zahvalo visokorodnemu gospodu deželnemu predsedniku, ki je obljubil svojo naklonjenost glede

tega perečega vprašanja, da pridemo do zaželjenega cilja glede izkoriščanja bukovih gozdov. Ravno tako z veseljem jemljem na znanje, kar je gospod poslanec dr. Schaffer omenil, da se namerava in da se je deloma že izpeljalo, da se bodo tarifi na dolenjskih železnicah znižali in morda s tem v zvezi tudi na južni železnici. Prosim pa, da se dotični predlogi, katere sem stavil v imenu odseka, sprejmejo.

Deželni glavar:

Preidimo na glasovanje.

Prvi predlog upravnega odseka se glasi:

«Visoki deželni zbor naj sklene:

Deželnemu odboru se naroča, da se obrne do visoke vlade z intenzivno prošnjo, naj ona vpliva na južno železnico v svrhu zdatnega znižanja tarifov za prevoz lesa v Trst in Reko in naj o svojem uspehu poroča v prihodnjem zasedanju. Ob enem pa naj se obrne do c. kr. železničnega ministerstva z vprašanjem, kako daleč so dosepele one študije glede znižanja tarifov na dolenjskih železnicah in glede eksporta naših bukovih izdelkov, o katerih smo slišali v lanskem zasedanju.»

Gospodje poslanci, ki se strinjajo s tem predlogom, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Dalje je predlagal gospod poročevalec v imenu upravnega odseka nastopno:

«Visoki deželni zbor sklени:

Deželnemu odboru se naroča, naj izreče pogozdovalni komisiji želje deželnega zbora v označenem zmislu v svrhu hitrejše in ljudstvu prikladnejše pogozditve kraških pokrajin.»

Gospodje poslanci, ki se strinjajo s tem predlogom, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Končno je še glasovati o predlogu, da se marg. št. 122. do 130. vzamejo na znanje.

Prosim gospode, ki hočejo glasovati za ta predlog, da izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto in s tem je rešena ta točka dnevnega reda.

Z ozirom na pozno uro in z ozirom na to, da ima danes ob 3. uri popoldne centralni odbor kmetijske družbe, katerega člani so tudi nekateri gospodje deželni poslanci, sejo, bomo končali sejo. Predno pa, prosim še gospoda zapisnikarja, da prečita interpelacijo, katera mi je bila ravnokar izročena od gospoda poslanca dr. Majarona in tovarišev.

Tajnik Pfeifer:

(Bere: — Liešt:)

«Interpelacija

poslancev dr. D. Majarona in tovarišev do visoke c. kr. vlade v roki Njega ekscelence gospoda deželnega predsednika zaradi slovenskega uradovanja pri c. kr. nadsodišči v Gradci.

Visoki c. kr. vladi ni neznano, da je c. kr. deželno nadsodišče v Gradci dné 23. junija l. l. na prizivni razpravi v čisto slovenski pravdi med čisto slovenskimi strankami zabranilo pravnim zastopnikom slovensko govoriti in da je sploh odklonilo slovenski jezik kakor razpravni jezik.

Vsled tega kršenja jezikovne, v državnih osnovnih zakonih zajamčene in nekoliko tudi z naredbami predpisane ravnopravnosti, vsled kršenja, ki nasprotuje tudi novim načelom ustnosti razprav, došle so od kompetentnih strani, pred vsem od odvetniške zbornice kranjske, visoki c. kr. vladi peticije, v katerih se nujno prosi ukreniti vse, da se takoj začetkom delovanja novih civilnopravnih zakonov zagotovi slovenskemu jeziku popolna veljava razpravnega jezika pri c. kr. višjem deželnem sodišči v Gradci.

Na te peticije, odnosno interpelacije, ni visoka c. kr. vlada, kolikor znano, do danes ničesar ukrenila, in pri c. kr. nadsodišči v Gradci je ostalo v tem pogledu vse pri starem, razun da od konca decembra minolega leta naprej strankam ne zabranjuje več slovenski govoriti, to pa — po soglasnih javnih poročilih — vsled navodila, katero je c. kr. najvišje sodišče povodom revizije v zgoraj omenjeni pravdi izdalo internim potom na podlagi § 277., odstavek 2., sodnega opravnega reda.

Vse drugo je pa, kakor rečeno, ostalo pri starem, zlasti da se v slovenskih pravnih še vedno sklicujejo prizivne razprave v nemškem jeziku, da se sodniki, zlasti poročevalci, poslužujejo le nemškega jezika, da se v istem jeziku piše sodni zapisnik, da se razsodbe proglašajo in izdajajo tudi le v nemškem jeziku.

Da vse to ne odgovarja § 13. obč. sod. reda, kateri je še danes v veljavi, da tudi ne odgovarja ustavno zajamčeni enakopravnosti, kakor konečno tudi ne novim civilnopravnim načelom neposrednosti in ustnosti — o vsem tem ne more biti nikake dvojbe.

Pri tej priliki si usojamo udano podpisani opozarjati tudi še na drugo prečudno prakso, da c. kr. nadsodišče v Gradci še vedno sodiščem prve inštanice zaukazuje, naj njegove višjesodne odločbe in sklepe na slovenski jezik prevajajo in take prevode strankam dostavljajo. To ni le protivno § 215. sod. opr. reda, po katerem je potrebno število čistopisov odločbe napraviti takoj pri dotični inštanci, ampak je tudi čisto brezpotrebno in neosnovano obremenjenje nižjesodnih inštanec, katere po nikakem redu ne morejo biti vezane k mučnemu in zelo zamudljivemu prevajanju. Sploh pa ni videti, zakaj naj bi se stranke zadovoljile s prevodi višjesodnih odločeb in celo s takimi prevodi, za katere ne prevzema odgovornosti višjesodna inštanca sama.

Takšnih protizakonitosti in nepravilnosti slovenski narod na Kranjskem, Štajerskem in Koroškem ne

more več mirno prenašati, to pa tem manj, ker celo mali del slovenskega naroda na Primorskem v območji c. kr. nadsodišča Tržaškega nima v zgoraj grajanih ozirih posebnega povoda za pritožbe, kajti ravnokar imenovano nadsodišče Tržaško razpravlja v slovenskem jeziku in tudi svoje odločbe in sklepe samo pripravlja v slovenskem jeziku, ne da bi jih bilo treba prigovarjati na nižjih instancah.

Glede na vse to, usojamo si udano podpisani vprašati visoko c. kr. vlado:

Ali hoče nemudoma ukreniti, da se odpravi zgoraj popisano, zakonom in naredbam protivno postopanje c. kr. višjega deželnega sodišča v Gradcu?

V Ljubljani dne 7. aprila 1899.

Dr. D. Majaron, Ivan Hribar, dr. Ivan Tavčar, Višnikar, Klein, Grasselli, Božič, Šubic, Murnik, dr. Papež, Žitnik, Gabr. Jelovšek, P. Pakiž, V. Pfeifer, Schweiger, F. Modic, F. Košak, F. Ažman, Tom. Kajdiž, Povše, Jos. Lenarčič in Zelen Jožef.»

Deželni glavar:

Izročam to interpelacijo ekscelenci gospodu deželnemu predsedniku.

Prihodnja seja bo v torek 11. t. m. ob 10. uri dopoludne.

Razun danes ne rešenih, pridejo na dnevni red še nastopne točke:

(Glej dnevni red prihodnje seje. — Siehe Tagesordnung der nächsten Sitzung.)

Dalje naznanjam, da ima finančni odsek sejo v ponedeljek 10. t. m. ob 5. uri popoldne, upravni odsek pa v ponedeljek 10. t. m. ob pol 5. uri popoldne.

Skleпам sejo.

Konec seje ob 2. uri 20 minut popoldne. — Schluss der Sitzung um 2 Uhr 20 Minuten Nachmittag.